CATALOGUS

DER MALEISCHE HANDSCHRIFTEN VAN HET KONINKLIJK
INSTITUUT VOOR DE TAAL- LAND- EN VOLKEN-
KUNDE VAN NEDERLANDSCH-INDIE

DOOR

DR. PH. S. VAN RONKEL.

In 1898 is door wijlen Dr. J. Brandes een „voorloopige inventaris van eenige der handschriften” van het Koninklijk Instituut samengesteld. „De tijd ontbrak” — zoo schreef de heer Brandes op het schutblad van zijn’ inventaris — „dezen inventaris behoort lijk af te werken. Vandaar dat bij enkele handschriften het aantal „bladzijden niet kon worden opgegeven, bij anderen de aanduiding „algemeen of vaag moest blijven, redacties niet konden worden „gepraeciseerd.”

De door Dr. Brandes geïnventariseerde handschriften, 128 in aantal (de nummers 500—628), zijn Battaksche, Lampongsche, Javaansche, Maleische en enkele over inlandsche talen handelende Hollandsche schrifturen; na de voleinding van den inventaris is de verzameling manuscripten met een zevental Maleische vermeerderd. Doch behalve deze 135 handschriften bezit het Koninklijk Instituut nog eenige in Archipel-talen geschrevene manuscripten, welke door niet-deskundige hand met eene korte aanduiding van den titel zijn ingeschreven in het „Register van de Handschriften van het Koninklijk Instituut” waarin 426, meerendeels Hollandsche, handschriften zijn genoteerd; na onderzoek bleek het aantal der onder de vele Nederlandsche verscholene, aan Maleische handschriften toebehoorende, titels een dertigtal te bedragen, terwijl de in Brandes’ lijst genoemde Maleische teksten ruim vijftig in getal zijn.

Vanwaar deze handschriften gekomen zijn is moeilijk na te gaan. Deze, trouwens weinig ter zake doende, vraag is door Dr. Brandes gedeeltelijk beantwoord in eene achter zijn inventaris voorkomende aantekening: „van de voorafgaande hdss. werden met n°. 160,

221 en 420 der hdss. van het Instituut, die hier niet voorkomen, daar deze lijst met 501 begint, n°. 524, 525, 528, 542, 543, 551, 604, 605, 606, 607 en 608 gekocht op de auctie van 27 April 1885 bij Martinus Nijhoff voor de som van f 38.28 Sommigen der andere hdss. werden ontvangen als geschenk van Prof. Dr. P. J. Veth." In de later bij de verzameling gevoegde handschriften is de naam van den gever of vermaker vermeld.

Eene betrekkelijk zoo kleine collectie manuscripten in rubrieken te verdeelen zoude onnoodig zijn, indien alle handschriften een bepaalden inlandschen titel droegen, of de door die handschriften vertegenwoordigde teksten eene vaststaande inlandsche aanduiding hadden. In dat geval kan men eenen handschriften-catalogus alphabetisch inrichten, en is de index tevens register, wat het opzoeken — en daarvoor, niet tot gezette lectuur is toch een catalogus bestemd — belangrijk vergemakkelijken kan. Waar echter de veelal zeer heterogene Maleische handschriften gewoonlijk niet alle met een vaste benaming zijn aan te duiden, zooals b.v. de door Dr. Brandes gecatalogiseerde Javaansche, Balineesche en Sasaksche handschriften aangetroffen in de nalatenschap van Dr. H. N. van der Tuuk, beveelt eene groepeerings naar den inhoud zich aan, zij het ook dat daaraan enkele bezwaren verbonden zijn. Immers meer dan eens bevatten Maleische handschriften brokstukken van geheel verschillende inhoud, zoodat de beschrijving van een dergelijk manuscript onder verschillende afdeelingen van den catalogus moet gevonden worden, indien bij de groepeerings met den inhoud alleen is rekening gehouden. Buitendien is de vermenging van twee soorten in één geschrift vaak zóó innig dat men bezwaarlijk kan vaststellen tot welke der twee vertegenwoordigde afdeelingen het werk in quaestie te brengen is; zoo kan men b.v. langdurig twijfelen of een werk als de Oendang Oendang Mëngkabau tot de rubriek geschiedenis of tot die der Inlandsche Wetten is te rekenen. Onderverdeeling in kleinere rubrieken, zooals de verdeling van geschriften over den islâm in die over de plichtenleer, de geloofsleer, de mystiek, de hulpwetenschappen, is doorgaans ondoenlijk, daar meestal meer dan ééne dier afdeelingen der heilige wetenschap in een en hetzelfde handschrift behandeld wordt, en het al of niet opnemen door den verzamelaar van andere brokken dier wetenschap in zijn manuscript afhankelijk kan zijn van geheel toevallige factoren, zooals het al of niet kunnen beschikken over nog eenige quaternen schrijfpapier e. d.

De verdeeling in rubrieken bij Maleische schrifturen kan dus niet anders dan vrij grof en benaderend zijn, en veelheid van afdeelingen kan die vaagheid slechts in zeer geringe mate verkleinen. Bij elke verdeeling blijven moeilijkheden; zoo men de gedichten als eene afzonderlijke rubriek handhaaft, dus in dit geval een louter formeel onderscheid in acht neemt, moet men de sjairs van religieusen inhoud van de afdeeling des islams, waar zij krachtens hunnen inhoud thuis behooren, afvoeren en bij de afdeeling poësie, waar van alles vereenigd is, onderbrengen, alleenlijk dewijl de vorm, het berijmd zijn, dat vereischt. Geen enkele verdeeling der Maleische handschriften is in alle opzichten zuiver en consequent. Evenwel, voor eene weinig omvangrijke verzameling als die van het Koninklijk Instituut is deze quaestie van ondergeschikt belang; hier zoude desnoods eene optelling naar de nummers der handschriften, gevolgd door een systematisch overzicht, kunnen volstaan, doch in het belang der uniformiteit met den catalogus der Leidsche handschriften en den nog uit te geven catalogus der Maleische handschriften te Batavia, hebben wij ook deze verzameling naar onderscheidene afdeelingen gecatalogiseerd.

Wat den catalogus zelf aangaat, bij elk handschrift zijn het uiterlijk en innerlijk beschreven; afmeting, aantal bladzijden en regels per bladzijde en schriftsoort worden vermeld, en inhoud of redactie aangegeven. Wanneer van een geschrift meer dan één titel bekend is, hebben wij, wederom om der wille der uniformiteit, dien titel behouden welken makers van andere catalogi reeds als den meest in zwang zijnden hebben gebezigd. Bij in Latijnsche karakters geschrevene manuscripten wordt zoo mogelijk de in het geschrift zelf voorkomende titel, volgens de daar gebruikte schrijfwijze, in den index vermeld; men zal dus *tjarieta* vinden nevens *tjarita*, *sila-sila* naast *salisilah*, eene schijnbare onregelmatigheid die bij het geringe aantal der tot deze soort behoorende handschriften geen verwarring kan veroorzaken. Verder is bij elk daartoe in aanmerking komend handschrift aangegeven in welke verzamelingen andere exemplaren zijn aan te treffen.

Die verzamelingen zijn:

De Leidsche Universiteitsbibliotheek, gecatalogiseerd door Dr. H. H. Juynboll, Leiden, 1899.

Londen, East India House, gecatalogiseerd door Dr. H. N. van der Tuuk, in het Tijdschrift van Nederlandsch-Indië, 1849. I, blz. 385 en volg.

Londen, Royal Asiatic Society, gecatalogiseerd door Dr. H. N. van der Tuuk, in de Bijdragen van het Koninklijk Instituut, 3^e volgreeks. I, blz. 409—474.

Londen, Britsch Museum, gecatalogiseerd door Dr. G. K. Niemann, in de Bijdragen van het Koninklijk Instituut, 3^e volgreeks. VI, blz. 96—101.

Batavia, collectie-H. von de Wall, geïnventariseerd door Mr. L. W. C. van den Berg, Batavia, 1877.

Van de te Batavia berustende verzamelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen en van wijlen Dr. Cohen Stuart, alsmede van wijlen Dr. Brandes, zijn gedeeltelijke, en slechts voorloopige, inventarissen gepubliceerd; een beschrijvende catalogus dier collecties, tezamen meer dan vierhonderd nummers tellende, is door schrijver dezes gereedgemaakt.

Bij de vermelding van tot laatstgenoemde verzamelingen behorende handschriften kon nog niet van het catalogusnummer gebruik gemaakt worden; daar is dus uitsluitend het handschrift-nummer genoemd.

Voor de inhoudsopgave van verscheidene manuscripten kon naar de in Dr. Juynboll's catalogus voorkomende analyses verwezen worden, waardoor eene belangrijke besparing van tijd en moeite werd verkregen.

AFDEELING I.
Verdichte Verhalen.

I.

Hikajat Ahmad Moehammad. (HS. 608).

18 × 12¹/₂ c.M., 516 bl., 13 r.

Voorin staat: این حکایه احمد محمد اوله یغ منولیس محمد چیغ
سعید الله جرتولیس ملایو دکنتر سکتی گو فرمنت اداث
بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین بالله علی این حکایه چرترا
Begin: درشد بهاس جاو مک دفتد هکن اوله دالغ یغ امت عارف بجقسان کفد
بهاس ملایو اکن فغیبیر هات یغ دندم دان مغهیلغکن فرچنتان یغ
امت مشغل دان مغ انصفکن قد یغ کسکارن دان مبری قیلون بالس
هات یغ اکن مندغرکندی دمکینله دچرتراکن اوله اورغیغ امقون چرترا این.
Behalve de 516 met duidelijk schrift beschreven bladzijden be-
vinden zich in dit in perkament gebonden HS. vele onbeschreven
bladzijden; het HS. toch eindigt abrupt met de woorden: مک سمبه
قرابو سیلوسن یا تونکو سرب فاته امقون تونکو جوگ یغ فانتک جناجغ
دیائس باتف کفلا فانتک کارن بوکن فانت یغ دکنکان اوله فاتی ایت
تونکو کات کفد لب این مک کات قرابو وارحان ه راج سیلوسن جاغلله
تونهمب این

De inhoud van een gedeelte van dit verhaal is medegedeeld in den Catalogus van Dr. H. H. Juynboll, bl. 144—147. Dat gedeelte vindt men in dit HS. in de bl. 1—427, in eene zelfde redactie, met dezelfde opeenvolging der gebeurtenissen en nagenoeg dezelfde spelling der eigennamen.

De inhoud van het in het Leidsche Handschrift niet voorkomende gedeelte van dit verhaal zal worden medegedeeld in de Beschrijving der Maleische Handschriften te Batavia, bij n°. 127.

Andere handschriften:

Leiden: Catal. bl. 144—147, cod. 3249 en 3314.

Batavia: Collectie-Von de Wall, n°. 131.

Batavia: Collectie-Bataviaasch Genootschap, nos 127 (geheel dezelfde tekst en met dezelfde woorden abrupt eindigende als het HS. van het Kon. Instituut), en 185 (fragment).

Batavia: Collectie-Cohen Stuart, nos 107 (eenigszins afwijkende redactie, eindigt op dezelfde plaats abrupt) en 120 (eindigt abrupt, enkele bladzijden vroeger).

Batavia: Collectie-Brandes, n°. 435 (eindigt ongeveer op dezelfde plaats).

II.

Hikajat Indra Poetra I. (HS. 542).

27 × 18 c.M., 174 bl., 23—25 r.

De eerste twee bladzijden geven een kort begrip van het verhaal, dat in overeenstemming is met de inhoudsopgave van Dr. H. H. Juynboll, in zijnen catalogus, bl. 122—124. Het eigenlijke begin komt letterlijk overeen met dat van cod. 1933; zie Catal. bl. 125.

Het HS. is getateerd: 29 Radjab 1111.

De hoofdstukken zijn voorzien van opschriften vermeldende den korten inhoud. Hier volgt eene vermelding van den omvang dier hoofdstukken, vergeleken met de opgave betreffende cod. Leyd. 1690:

Cod. Leyd. 1690.

bl. 13

25

41

72

87

115

130

174

198

229

260

282

HS. Kon. Inst. 542.

bl. 8

16

27

42

51

65

74

101

116

136

157

170

De eigennamen komen overeen, behoudens enkele kleine verschillen van ondergeschikten aard.

III.

Hikajat Indra Poetra II. (HS. 525).

31 × 20 c.M., 157 bl., 21—27 r.

De inleiding is als van het vorige handschrift, en het eigenlijke begin komt geheel overeen met dat van Cod. Leyd. 1933.

De capita bovenvermeld vallen in dit HS. op de bladzijden: 8, 17, 27, 53, 70, 89, 100, 135. Het HS. eindigt met het huwelijk van Indrapoetra met Poetri Sri Boelan, d.i. omstreeks het einde van het hoofdstuk dat in cod. 1690 bij bl. 198 eindigt. Aan den rand staat dan ook bij het slot geschreven: p. 198 MS. 1690. Het HS. eindigt abrupt:
 مك سڭل راج۲ دان انڭ راج۲ دڭن سڭل منڭرى دان
 هلبالڭ دڭن سڭل اورڭ كى۲ سڭلين منڭلى بوسمير سمبورن دڭن سڭل
 انڭ ديوا دان مڭبڭ ترلال رامى دان ريه سراى بوسورڭ داتس قنڭچ.

De eigennamen wijken zeer weinig af van die in het vorige en het Leidsche handschrift.

IV.

Hikajat Indra Poetra III. (HS. 221).

27 × 21 c.M., 347 bl., 23—30 r. Latijnsch schrift.

De aanhef is:

Bahowa Ini cadsed tsjeritra hhakajat indra patra jang indah perkataannja jang masjehoer pada taanah manusija doer pada tanah dijn terlaloe iloc roepahnja sjahadaan kasactijanja daen terlaloe pantas barang lakoenna daen sikapnja terlaloe baik....

De korte inhoud, waaruit de transcriptie van vele eigennamen kan gekend worden, is: sabermoela ijalah jang disoroehkan oleh radja Sijahijana kapada baramsacti, daen ijalah jang diterbangken marac amas, daen ijalah jang berdjalang dalam hoetan belantara saorang dirin:a babrapa ija melaloewi goenoeng jang besar besar daen bertemoe dengan tasik Samadara, daen ijalah jang bertemoe dengan toean poetri Goemala ritna serai, daen ijalah jang baroleh goemala Gikmet, daen ijalah jang mengadap baramasacti dengan radja diwalila mangoerna, daen ijalak jang diterbangken dijn jang

berna (*sic*) tamar boeka, daen ijalah jang bertemoe dengan boekit amas, daen boekit perac, daen boekit permata, daen ijalah jang bertemoe dengan goenong appi, daen ijalah jang bertemoe dengan tasik bamadjoer aladjaib; daen ijalah jang bertemoe dengan tasik ulh-hoesjac ulaisic daen ijalah jang berdjalang jang tiada didjalang orang demikian lah gagah parkas indra patra, daen ijalah ijang berdjalan dalam goha saboelan lamanja, daen ijalah jang memboenoeb mama-doeda sijah, daen ijalah jang membonoh goeraksja matti dalam tangan Indra patra, daen brapa bhikmat radja tohlila Sija gendock memboenoh goeracsja itoe tijada djoega, dapat di boenoh nja, makka dapat diboenoh oleh Indrapatra, dengan di prangnja Sija-hadaan ijalah jang diboewang kan oleh mantri radja Sijahijana kadalam lawat tiga tahon Lamanja, daen ijalah jang beroleh Cian Soetra poeti namanja haloes seperati aijer ambon roepahnja, daen ijalah jang bertemoe dengan dewi Lackariba didalem lawot, daen ijalah jang berdjalang dalam lawoet dijn, daen ijalah jang bertemoe dengan darmagamga makka diberinja sawatoe panah dan ~~hikmat~~ ~~hoeloebalang~~ diberikannja 'kapada Indra patra.

Systematisch is de gebezigde transscriptie blijkbaar niet. Het eind en begin van eene episode worden aangeduid met Wa Allahoe alam baltsawab Alcadsa pri mengatakan . . .

Het verhaal zelf heeft geene bijzondere afwijkingen.

Het slot is: Tamat Bhikajat Indrapatra pada hadjarat Nabi kami Isâ Mesihh ibnôe Mariam rohh ALLAH sariboe toedjoh ratús sambilan blas, Likor pada sapoeloh hari boelan dulahhadja pada hari, pada hari Djoemât dan pada wactoe Lohhri.

Deze dagteekening is verward, doch schijnt eene copieering te zijn van die van HS. 542, welke luidt: tammat hikajat Indra Poetra pada hidjrat sariboe saratoes sapoeloeh asa pada sambilan likoer hari boelan Radjab pada hari arba^c dan pada waktœ doehâ. Indien werkelijk HS. 542 gecopieerd is door den schrijver van HS. 221, dat twintig jaren jonger is, heeft deze copïist vaak het origineel verkeerd begrepen, o. a. de termen der dagteekening, gelijk blijkt uit het verkeerd gebruik van hidjrah, Lihor en de spelling Lohhri (لوهري).

Als oude transscriptie in de spelling dier dagen (1719) heeft het HS. in elk geval waarde.

Andere handschriften:

Leiden, Catalogus, bl. 121—125, cod. 1690 en 1933.

Londen, Royal Asiatic Society, nos 9, 37 en 55.

Batavia, Collectie-Von de Wall, n° 168.

Batavia, Collectie-Bataviaasch Genootschap, n° 125 (volledig ex., met geringe afwijkingen).

V.

Hikajat Sjahi Mardân. (HS. 524).

33¹/₂ × 21 c.M., 75 bl., 23 r.

Op den omslag staat: حكاية ايندر جاى الولن رحب ۱۲۴۹ maar het begin heeft den juisten titel: حكاية راج سهرادان يگ امت مشهور. ورتان لاکى يگ امت انده کر اغنن دفانت اوله سورغ فنديت. Verder wordt gezegd dat aan de lectuur een viervoudig nut is verbonden, en wel als volgt: اداله امقت فرکار فائده دلنن فرتام دامبل جالن علم. الله انسان کاميل عمان کدو جیکلو دامبیل کفد استعادت سکل راج ۲ عدة عمان دان کتیک جکلو دامبل کفد حکم سکل ذی یگ مقپایی حکم اگام شریعة عمان دان کامقت فرکارا جکلو دامبیل کفد اورغ مودا ۲ مک دنیا عمان مک گنغله امقت فرکارا دالن مک عدة عمان.

Daarna begint het verhaal welks inhoud in den catalogus van Dr. Juynboll is vermeld, op bl. 149 en 150; het verhaal is ook bekend als hikajat Indra Djaja en hikajat Bikrama Ditja Djaja of Widjaja.

De eigennamen komen veelal overeen met die van Cod. Leyd. 1733, maar in stede van دار القیام heet het land van Sitti Dewi hier دار الحیام, terwijl دار القیام de naam van het rijk van Indra Alam is. Alam is. فوترعالم de vorst van Nederland uit cod. 1733 heet hier (bl. 52) Poetra Alam van دروویلا, Noesantara uit dien codex heet hier (bl. 65) درغکال van نوسریکن ongeveer zooals in cod. 1919 dus, en Adi Moelja van eerstgenoemden, Adam Moelja van laatstgenoemden codex heet hier (bl. 68) Daja Moelja. Het beloop van het verhaal vertoont geene afwijkingen.

Uit het slot: تمته حیکایة یگ برعما راج شیخ مردان کفد امقت: بلس هاری بولن ربیع لکیر فد هاری جمعة جم فوکل دوبلس تهون بلیکٹ dat de datum van het MS. is 14 Rabî I 1249.

Andere handschriften:

Leiden, Catalogus, bl. 148—153, cod. 1733, 1919, 2300 (1), 2192 (3) en 3197 (2).

London, East India House, n°. 373b.

Londen, Royal Asiatic Society, n°. 60.

Londen, Britsch Museum, n°. 14.

Batavia, Collectie-Von de Wall, n°s 149, 150 en 151 (n°. 149 volledig, enkele afwijkingen, n°s 150 en 151 fragmenten).

Batavia, Collectie-Bataviaasch Genootschap, n°s 51 (volledig) en 147 (fragment, gebrekkige copie).

Batavia Collectie-Cohen Stuart, n°. 140 (geringe verschillen).

Batavia, Collectie-Brandes, n°. 536 (copie van cod. Leyd. 3197 (2)).

VI.

Hikajat Soeltan Ibrahim. (HS. 607, 2de gedeelte).

22 × 14 c.M., 57 bl., 15 r.

Begin : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين بالله على ايين حكاية :
اد سؤرخ راج دنكري عيراق برنام سلطان ابراهيم ابن ادم ولي الله ادثون
ترلال بسر كرجاءن بگيند ايت شهدان بگيند ايت ساغت قرتاق لاث
مشهوره سرت دشن عادل قرننهين لاث امت مغاسه قد سكل وزيرين
دان هلبغالين دان كقد رعيتين هينادين.

تمتله للحكايت سلطان ابراهيم فد دوفوله دوهاري بولن رمضان : Slot:
هاري سفتو وقت ظهر قد حجرة 1824 مك سلسيله توترا حكايت
اين دشن نگره توهن يغ مها مليا فد هجرة نبى سريمو دو رتس تيك
فوله سمبيلن جو اداين.

Den inhoud van dit verhaal vindt men medegedeeld in De Hollander's Handleiding tot de beoefening der Maleische taal- en letterkunde. (5de dr.) bl. 346.

Het verhaal is uitgegeven: door Roorda van Eysinga, Batavia 1822 Lenting, Breda 1846, en Regensburg, Batavia 1890. De tekst van dit HS. komt met dien der uitgaven overeen.

Zooals uit de bovenstaande aanhaling blijkt is dit HS. gedateerd: 22 Ramadân 1224 H. (sic), en 1239 H., laatstgenoemde datum als die van beeindiging van den druk! Blijkbaar is dit eene navolging van het slot van Roorda van Eysinga's twee jaren vroeger verschenen editie.

Andere handschriften:

Batavia, Collectie-Von de Wall, nos 118, 119 en 120.

Batavia, Collectie-Bataviaasch Genootschap, n°. 155 (gelijke redactie).

Batavia. Collectie-Cohen Stuart, n°. 130 A (met nieuwe bestanddeelen vermeerderde redactie).

Batavia, Collectie-Brandes, n°. 421 G (dezelfde redactie als die van dit HS.)

VII.

Hikajat Sang Bima. (HS. 633).

35 × 21¹/₂ c.M., 121 (96 + 25) bl., 17 r.

Begin: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَبِهِ نَسْتَعِیْنُ بِاللّٰهِ عَلٰی اَیْنِ حِکَايَةِ
شَخْ بِیْمِ سَوَاتِ چَرْتَرِ یَغْ مَهَا اَنْدَا دَانِ بَرِبَاکِیْ! کَسَقْتِیْنِ دَانِ ثَاکِ
بَرِنِیْنِ دَانِ عِبْرِی خَیْرَانِ سَکَلِ یَغْ مَندَغَرِیْ

Dan wordt verteld dat een Maleier naar Bima kwam in den tijd van Soeltan Hoesnoeddin, genaamd Dalang Wisawarta, een armoedig man, die om zich te vertroosten het verhaal van Poetri Tasik Séri Naga Tjandra Koemala opstelt, daarop volgt: مَكْ اَدِ
رَاچِ بِیْمِ دَانِ بُولُوْهْ دَانِ دَمَغُو سَمَوَانِ اَیْتِ اَنْقِ چُوچُو دِیوْ دِیدَا
حِکَايَةِ اَیْنِ دِنِ اِیْ جُوْڭْ یَعْدَمَیْ نَکَرِیْ بُوچُو مَكْ اَیْتِ بِیْمِ مَكْ
تَرْمَشْهُوْرْ کَفْدِ سَکَلِ نَکَرِیْ یَغْ اَسِیغْ دَانِ فِدِ سَکَلِ دُغْ! بِیْمِ مَکْ
سَمَغِیْ سَکَاْرَاغْ اَیْنِ.

Het verhaal vertelt van drie djinn's tusschen den hemel en de aarde, genaamd Sangjang (اَرْتِیْنِ ذَهْرَانِغْ), Sangjang Wija, en Sangjang Toenggal; van den eersten stammen af alle dewa's en batara's en bagawan's en mambang's, van den derden de Pandawa Lima en Korawa's. Sangjang Toenggal had twee zonen: Sangjang وَنْغْ
geheeten. Verder was er Batara Goeroe met zijn zoon Batara Brama, deze gewon: Barmani, deze: Bagawan Sandjang, deze: Palisara, deze Bagawan Biasa en Bagawan Besoeki, deze: 1^e Santarata, blind aan beide oogen, waarom zijn vader Korawa geheeten werd, 2^e Pandawa Dewa Nata en 3^e اَرِیَا دَرُو; Besoeki gewon: 1^e Dewi گَنْتِیْ نَظْرَاچِ
2^e Basoe Dewi; de 1^e wordt wegens onwettige zwangerschap verdreven en door Dastarata aangenomen. Bagawan Biasa is van oordeel dat zijn zoon Pandoe Dewa Nata met haar moet

huwen; aldus geschiedt. Pandoe Dewa Nata wordt vorst in Marta Wangsa waar hij voortreffelijk regeert. Dewi Ganti bevalt, onder een toeloop van alle dieren des wouds, van een zoon die Darmawangsa genoemd wordt; later baart zij, met een oproer in de geheele natuur, en wel uit haar oog: Sang Bima. Zijn moordlust maakt den vader beducht. Dewa Ganti baart uit den navel Ardjoena met een pijl; later worden uit een bijwif Sang Koela en Sang Dewa geboren. Tafereelen uit hunne jeugd volgen nu. Sang-jang وونغ incarneert zich als Sëmar, en wordt bediende bij de vijf pandawa's, die hij onderricht in de krijgskunst. Zij strijden met de mambang's (bl. 26) en onderwerpen hen. Bl. 34. In het land der raksasa's is Dewi Roembi, Bima onderwerpt het land, huwt met haar en gewint گات گات (= Gatotkatja); hij onderwerpt het land der batara's, huwt met Soekarba, overwint 39 landen, daalt met de zijnen af naar Padjadjaran, onderwerpt het rijk, noemt zich Praboe Djaja Lëlana, verkrijgt de prinses لسمين رتن وات (= Laksmi) tot vrouw. Maar eerst moet haar vader naar Djajakërta vertrekken om alles voor het huwelijk in gereedheid te brengen.

Het HS. eindigt abrupt: مک کات کلان کفد اندد بگند درمایوژنا
 دان اندرجای کسوما جکلو دمکین برحاضیرله اندد کدو فرگی
 مغیرغکن سغناٹ دان فرمیسوری کجای کرة برسام داغن دمغ دان
 تمغخ دان لانغ کیدل دان لانغ ویتن بیارله کام دغن لوره دان فتغگی
 منغکو دوسن این مک کلان پرتان فد دمغ دان تمغخ براف هاری
 لاث سغناٹ برغکت مک کات دمغ دان تمغخ دو.

Het vervolg van dit HS. werd gevonden in een bundel Makasaarsche papieren, gerangschikt onder n°. 555; dit vervolg, ook abrupt eindigend, telt 25 bladzijden, en vangt aan: هار لاگی کونن
 توانکو ستله سمفی کفد دو هاری مک درمایوژنا دان اندرجای
 کسوما فون ساکیله, wat onmiddellijk bij het slot van het eerste fragment aansluit.

De tocht en aankomst der gezanten met het vorstelijk paar worden uitvoerig beschreven. Daarna wordt uitvoerig verhaald van de geruchten omtrent eene aanstaande onderneming van den vorst van Tjirëbon tegen de roovers die Djajakarta onveilig maakten en de prinses wilden rooven, tegen de lieden van Praboe Djaja Lëlana dus; de geruchten worden bewaarheid, de beide afgezanten ontwapenen den vorst van Tjirëbon en voeren hem en de zijnen ge-

vankelijk mede. De vorst van Tjirebon wordt begenadigd, en laat zijne kinderen Tjanda Ratra Wati, Angling Koersi en Raden Karamadjaja naar Djajakarta komen. Daarna is sprake van den strijd van Praboe Djaja Lelena tegen den vorst van Poegër, dien hij en zijne vier broeders (فندلیم of فنداو لیم genoemd) overwinnen. Vervolgens trekken zij naar ستنند dicht bij فیکت. Daar wordt de dochter van een naga zwanger doordat haar blik dien van Sang Bima had opgevangen, welke oorzaak van zwangerschap hare ouders niet willen aannemen. Sang Bima en de zijnen zijn intusschen oostwaarts getrokken.

Het slot van dit handschrift is: مک کات اییوی تیاد بیت فرچای
فد فرکتانم ایت ادکه اوراخ بنتخ کران برفندغن مات ساج اغکو سندال
هنداق مبری مالو اکو مک ای برکات فد لکین بونه انقمو ایت تیاد
بیت ماو برانقکن بودق یغ سندال ایت مک کات لکین بایکله کیت
صیرکن دهول جکلو ای بنتخ کران برفندغن دغن انق دیوا.

Dit verwarde wajangverhaal is blijkbaar eene in Celebes gemaakte bewerking van tot den Pandawa-cyclus behoorende vertellingen, welker bekende, in vele wajangstukken voorkomende, eigennamen hier zeer verbasterd zijn. Zonderling is de identifieering van den naam van den held Bima met dien van het eiland Bima, welke op de eerste bladzijde van het HS. voorkomt.

Hoewel van dergelijke wajangverhalen en andere de pandawa-geschiedenis behandelende verhalen vele handschriften in de bekende verzamelingen te vinden zijn, is er geen aan te treffen dat met dit verhaal verwant, laat staan er aan gelijk is.

AFDEELING II.

Mohammedaansche Legendes.

VIII.

Hikajat Aboe Samah. (HS. 607, 1^e gedeelte).

22 × 14 c.M., 51 bl., 15 r.

Op den omslag staat: بهو این حکایة ابو سما یغ امقون محمد
یسن بدیمان تغگل ددام کمقغ کروکوة ادان.

وبه نستعين بالله على اين حكاية چترتا درقد امير المؤمنين : Begin
 عمر ابن خطاب رضى الله عنه مغرجاكن حكم الله تعالى اتس انقن
 يغ بزمان بو سم دچترتاكن اوله اورغيغ امقون چترتا دالر صاحب للحكاية.
 تمت حكاية ابو سما دبناوى ترسورة ددالر كمقغ كروكو قد Slot:
 ١١ هارى بولن رمضان قد هارى ثلاث سورى اوقت جم فوكل ليم تاريخ
 سنة ١٢٣٩ العرب يغ تولس اين محمد چيغ سعيد الله سبكيلاى جكلو
 توان ٢ ممباچ اين حكاية ابو سما كارن هب ميمورة تربورو بارغ كال
 كورغ حروف اتو تيتقن كورغ تون ٢ تولغ بتل كن ادا.

De ware naam van Aboe Samah is Aboe Sjahmah.

De inhoud van dit verhaal is medegedeeld in den catalogus van Dr. H. H. Juynebol, bl. 200 en 201.

Het schrift van dit HS. is duidelijk, de koerân-verzen zijn met roode inkt geschreven.

Zooals uit bovenstaande aanhaling blijkt is dit HS. gedateerd: Kampoeng Kroekoet, Batavia, 11 Ramadân 1239 H.

Het tweede gedeelte van dit HS. werd beschreven onder n°. VI; het is de Hikajat Soeltan Ibrahim.

Andere handschriften:

Leiden: Catal. bl. 200—202, cod. 1720 (1), 3201 (2) en 3309.

Batavia: Collectie-Von de Wall, n°s 76^b en 97.

Batavia: Collectie-Bataviaasch Genootschap, n°s 146 (eere gebrekkige copie in Latijnsch schrift, met denzelfden naam, dezelfde plaats en denzelfden datum als vermeld in het HS. van het Kon. Instituut), 198 C, 203 B, en 388 A.

Al deze HSS. vertoonen ééne redactie.

IX.

Hikajat Amir Hamzah. 1e deel (HS. 420).

30 × 20 c.M., 282 bl., 25 r.

Inlandsche lederen band; op een overgebleven reep van een schutblad staat ٢٠٠٠ حكاية قد تاهن ١٢١١ قد بولن قعيدة دوڤوله
 سمبيلن هارى بولن قد هارى خمس جم فوكل سفوله فاڤى.

Dit deel bevat 27 hoofdstukken. Het schrift is duidelijk; de getallen der hoofdstukken, vele eigennamen en de Perzische verzen zijn met roode inkt geschreven. Het verhaal is hetzelfde als in de Leidsche HSS. n°s 1697 en 1698, over welker karakter en

onderlinge verhouding uitvoerig gehandeld wordt in mijn „De Roman van Amir Hamza”, Leiden 1895, bl. 94 en volg. De verdeling in hoofdstukken is nagenoeg gelijk aan die in codex 1698; doch wat in de twee Leidsche HSS. tjaritëra 2 en 3 is vormt hier de 2^e tjaritëra, wat daar tjaritëra 4 is, vormt hier de 3^e, wat in cod. 1697 tjaritëra 5 en 6 en in cod. 1698 5 en 5 is, vormt hier de tjaritëra's 4 en 5 (dit laatste zonder opschrift). Ook in de spelling der eigennamen en in verschillende aan cod. 1698 eigene, in hoofdstuk III van genoemd werkje vermelde, bijzonderheden, is dit HS. congruent aan cod. 1698.

2^e deel (HS. 528)

31 × 20 c.M., 360 bl., 25 r.

Voorin staat: علامتہ این حکایتہ مک ادالہ یغ امقرون اکن دہل ge-gevolgd door de gewone waarschuwing om het geschrift onder het lezen niet met sirihspeeksel te bezoedelen, noch het te dicht bij de lamp te houden waardoor olievlekken zouden kunnen ontstaan, evenmin het uit te leenen nadat men het zelf reeds geleend heeft, en de mededeeling dat de prijs ervan tien rejalen zilver is, en dat, wanneer het in onwaardige handen mocht komen, men het terug moet bezorgen bij den commandant Moehammad 'Abdoellatif. Daaronder staat het jaartal 1792.

Het slot van het eigenlijke verhaal is: تمت الکلام بالخیر قد امقت بلس ہاری بولن شوال قد ہاری جمعة سسودان مپورة ادقون درقد اوفقہن ایت لیم بلس ربال ادقون یغ مقپای این حکایتہ انچیء علی دان لائی بارغسیاف مباح دی باتیکله توان بوکومر۲ سفای جاعن چمر سورة اورغ این.

Daarna echter komt het, ook in codex 1698 voorkomende, verhaal over den dood van 'Amr ibn Oemajjah, den trouwen helper van Hamzah, en dit besluit met de woorden: تمت الکلام مپورة این. Op de laatste bladzijde staat het begin — zes regels — van een gedicht.

Hoewel overigens nagenoeg gelijk aan codex 1698, heeft toch dit HS. eene afwijking daarvan en overeenkomst met codex 1697 en wel in de plaats waar het alleen den Maleischen versies eigene stuk over 'Badī'oezzamān is ingevoegd; evenals codex 1697 toch

vertoont dit HS. die invoeging bij tjaritera 70 en niet, zooals cod. 1698, bij tjaritëra 66. Maar evenals codex 1698 mist dit HS., in tjaritëra 81, eene geheele episode, vermeld in mijn genoemd werkje op bl. 173, en over het algemeen komt het met codex 1698 tot in kleine bijzonderheden overeen.

Andere handschriften:

Leiden: Catalogus, bl. 196—198, cod. 1697, 1698, 2020 en 3308 (1).

London: Royal Asiatic Society, n°. 56 (fragment).

Batavia: collectie-Bataviaasch Genootschap, n°. 23 A [fragment; begint in dâstân LVIII (= tjar. 60 en 61)].

Batavia: collectie-Cohen Stuart, n°. 138 (gemengde, deels gemoderniseerde, redactie).

Batavia: collectie-Brandes, n°. 145 (gewone redactie, met eene lacune).

X.

Hikajat Nabi Mi'radj. (HS. 605).

20½ × 17 c.M., 190 bl., 13 r.

Naar gewoonte begint ook dit manuscript der legende van de hemelvaart des profeets met de verzekering van Moehammad aan 'Abbâs dat de zonden vergeven zullen worden van een ieder die dit verhaal leest, hoort of opschrijft; de woorden luiden: بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين بالله على اين حكاية قري بگند رسول الله صلى الله عليه وسلم معراج نايك لاغت قد سكالی فرستوا نبی الله برسید كقد عباس رضی الله عنه یا عباس بارغسیاف مباح حكايت هب تتكالم اكن معراج اتو مندغر كندی اتو میپوره كندی درقد فرملائن دانغ كسداهنی براوله كرنیا الله سبحانه وتعالى اورغ ایت سورت دامقوفی الله تعالى سكل دوسان یغ سفرت سفوهن كایو یغ لوره داوئن درقد رنتغن سهلی قون تیاد تفكل لك دمكینه اورغ ایت لوره سكل دوسان درقد توبهین.

تمتله حكايت نبی معراج این كقد دو قوله انم هاری بولن Slot: جنواری قد هاری اثنین وقت جم فوكل دوا ستغه سوری دان كقد تاهن سرب دلاق رانس تیك فوله لیم دان كقد هجرة النبی محمد صام سرب دوراتس لیم فوله كقد دو قوله انم هاری بولن رمضان.

De Europeesche datum is dus 26 Januari 1835; als naam van den schrijver wordt vermeld: Moehammad Hasan ibn 'Abdoelaziz van Batavia. De twee laatste pagina's zijn gevuld met een gedichtje over het goede gebruik van het geschrift.

Dit HS. bevat het in vele talen voorkomende verhaal van de reis des profeets naar den hemel, de zeven verdiepingen der aarde en die der hel, op het wonderpaard Boerâk, begeleid door Gabriel. Toen de profeet dit alles in de moskee mededeelde, vond hij geen geloof bij een jood, in sommige HS. $\lambda\lambda$, hier λ genoemd, die echter door zijne vele ervaringen in eenen droom moet erkennen dat de profeet in éénen nacht zóóveel heeft kunnen doorleven.

Andere handschriften:

Leiden: Catalogus, bl. 203—205, cod. 1713, 3305 en 3306 (1).

Londen: East-India House, n°. 68^d.

Batavia: Collectie-Von de Wall, n°. 78.

Batavia: Collectie-Bataviaasch Genootschap, nos 123 (fragment) 186 (lacuneus) 199, 358, 364 en 389 A.

Batavia: Collectie-Brandes, n°. 207.

XI.

Hikajat Nabi bértjoekoer. (HS. 569, 1e gedeelte).

27 × 21¹/₂ c.M., 15 bl., 10 r., afwisselend rood en zwart.

Het bekende verhaal van het scheren van den profeet door Gabriel, voorafgegaan door de verzekering des profeets dat aan ieder die dit verhaal leest en aanhoort zijne zonden vergeven zullen worden, en gevolgd door waarschuwingen nopens het goed bewaren van dit verhaal, waaruit velerlei zegen zal voortvloeien.

Het schrift en de spelling van dit niet gedateerde gedeelte van HS. 569 zijn gebrekkig.

Andere handschriften:

Leiden: Catalogus, bl. 186—187, cod. 1720 (2), 1953 (5) en 3345 (2).

Londen: Royal Asiatic Society, n°. 62, VI.

Batavia: Collectie-Bataviaasch Genootschap, nos 60, 256 B, 365 C, 388 E, 405, 406 A en C.

Batavia: Collectie-Brandes, n°. 192.

Uitgegeven te Batavia, bij Lange & Co. in 1853.

XII.

Hikajat Nabi wafât. (HS. 569, 2^e gedeelte).

27 × 21½ c.M., 68 bl., 10 r., afwisselend rood en zwart.

Bovenstaande titel is de meest voorkomende van het verhaal over het zalig uiteinde van den profeet; hier is de titel *Tjaritëra tatkala baginda rasoel Allah akan poelang karahmat Allah ta'ala*.

Het begint met de toezegging van vergeving der zonden voor elken lezer en hoorder.

De afschrijver noemt zich op de laatste pagina: خطيب تراثات عبد المحسنات المؤمنات; als datum wordt genoemd: van het begin: 2 Djoemâda II Maandag, van het beëindigen 3 Radjab, Vrijdag, zonder jaar.

Het schrift is hetzelfde als van het 1^e gedeelte.

Andere handschriften:

Leiden: Catalogus bl. 188, cod. 1767 en 1953 (4).

Batavia: Collectie-Bataviaasch Genootschap, nos 364 D en 389 B.

Batavia: Collectie-Brandes, n°. 421 A.

AFDEELING III.

Geschiedenis.

XIII.

Sjadjarah Malajoe I. (HS. 631).

31½ × 21 c.M., 285 bl., 23 r.

Voorin: *Sijara, Malayoo Sila Sila Raja Raja*.

Dit HS. bevat de uitgebreide Maleische Kroniek, in dien zin dat niet de editie van Klinkert, doch de langere editie van W. G. Shellabear met den hier gegeven tekst parallel is. De uitgave van Klinkert telt 34 hoofdstukken, die van Shellabear eveneens, echter met een toevoegsel van bijna vijftig bladzijden druks. Dat toevoegsel — het is door mij kortelijk weergegeven in het Tijdschrift voor Ind. T. L. en Vk. uitg. door het Bat. Gen. deel XLIV bl. 358—373 — komt, evenals in de Leidsche codices 1703, 1716,

1736 en 3210, ook in dit HS. voor. Hoewel dezelfde feiten vermeldende als de editie Shellabear heeft dit HS. toch een niet geheel gelijken tekst; de niet belangrijke verschillen kunnen blijken uit een voorbeeld: het begin van het toevoegsel:

Ed. Shellabear, bl. 362.

انقصه مك ترسبتله فركتان راج
كمفر يغبزلم راج عبد الله انق راج
مناور جادی سودرا سلطان محمود
شاه ستله ای منغر نكري ملاك اله
اوله فرغتي مك ددلم هلق بگند
مدددهن ماو فرغتي منولخ اكو
مغمباليكن سگل رعيت ملاك كقد
اكو ستله بگند برفيكر مك ددغر
بگند جاك؟ فرغتي اد سبواه قراهو
داوغلان.

HS. Inst. bl. 251.

انقصه مك ترسبتله فركتان راج
كمفر يغبزلم راج عبد الله انق
راج مناور سودر سلطان محمود شاه
ستله بگند منغر نكري ملاك تله
اله اوله فرغتي ايت مك دام هات
بگند مدددهن ماو فرغتي منولخ
اكو مغمباليكن سگل رعيت ملاك
كقد اكو ستله بگند فيكر ايت
مك دغن بگند جاك؟ فرغتي اد
داوغلان سبواه فست.

De zeer talrijke Arabische aanhalingen en vele der eigennamen zijn met roode inkt geschreven. De hoofdstukken zijn niet genummerd, en het traditioneele slot der capita ontbreekt veelal. Telkens zijn episodes die in de uitgaven in een bepaald hoofdstuk voorkomen hier op andere plaatsen te vinden, terwijl menige passage van dit HS. in de edities niet voorkomt. Zoo wordt in de uitgave Klinkert, bl. 46 en volg. vermeld dat drie nazaten van Alexander den Groote bij twee weduwen op den Boekit Sagoentang kwamen, en dat door hunne komst de te velde staande rijst in goud veranderde, ten gevolge waarvan de beide vrouwen rijk werden. Zij noemen Nila Pahlawan den woordvoerder: Sang Sapoerba. Zijn wit rund braakt schuim, waaruit een menschelijk wezen ontstaat Bat genaamd, die Sang Sapoerba loofde in vele soorten van bewoordingen: *adapoen Bat itoelah daripada anak tjoe-tjoenja asal orang jang mēmbatja tjaritēra dēboeloe kala*. Nila Pahlawan en Karna Pandita werden door Bat met de twee vrouwen in het huwelijk verbonden; uit hunne nakomelingen kwamen de *awang's* en de *dara's*. Dit alles kwam Dēmang Lebar Daoen ter oore; hij begaf zich naar die plaats en werd door Sang Sapoerba met luister ontrangen. Alom werd het ruchtbaar dat afstammelingen van Alexander den Groote naar den Boekit Sagoentang Maha

de zee wilde leeren kennen; in de beide uitgaven staat: bĕrapa lamanja Sang Sapoerba diam di Palĕmbang maka baginda berkira-kira hĕndak mĕlihat laoet, doch in het H.S.: tĕrsĕboetlah pĕrkata'an Sri Tri Boewana karadja'an di Palĕmbang itoe kapada soewatoe hari baginda bĕrfikir hĕndak mĕntjari tĕmpat nĕgari karĕna nĕgari Palĕmbang itoe tiada bĕrkĕnan lagi poela baginda hĕndak mĕlihat laoetan. Het voorafgaande hoofdstuk, voor een deel geheel andere verhalen bevattende dan het overeenkomstige in de uitgaven, eindigt met de woorden *والله اعلم بالصواب وليس مرجع الوهاب*. De hoofdstukken der uitgaven vallen in dit HS. op de volgende pagina's, IV: 41, V: 44, VI: 46, (zonder eenige afscheiding) VII: 53, VIII: 58, IX: 61, X: 65, XI: 67, XII: 77, XIII: 84, XIV: 103, XV: 120, XVI: 125, XVII: 134, XVIII: 138, XIX: 140, XX: 142, XXI: 147, XXII: 150, XXIII: 155, XXIV: 160, XXV: 163, XXVI: 167, XXVII: 186, XXVIII: 196, XXIX: 201, XXX: 215, XXXI: 218, XXXII: 221, XXXIII: 228, XXXIV: 243, slot der uitgave-Klinkert: bl. 250. Tal van grootere en kleinere verschillen met den tekst der edities zijn in dit HS. op te merken; omstreeks bladz. 120 gaan de teksten meer congrueeren.

Het slot van dit HS. is als dat van de uitgave-Shellabear, echter met de toevoeging: *تمت حكاية ساجرة راج ٢ ملايو دانه نكري جوهر كفت سمبلان ليكور هاري بولن صفر كفت هاري جمعة وقت فوكل دوبلس تم*, waaraan dus het jaartal ontbreekt.

Het handschrift is door Prof. G. K. Niemann aan het Instituut gelegateerd.

XIV.

Sjadjarah Malajoe II, (HS. 587).

32 × 20½ c.M., 13 bl., 32 r., Latijnsch schrift.

Begin: Alkiesa Tjerietera ijang ketiega Kata sahiboel hiekaijat maka terseboetla perkatoen sang nila aoetama tienggal diebanten.

Het HS. bevat het 3^e verhaal (tot bl. 4), het 12^e verhaal (tot bl. 11) en het 13^e verhaal tot aan de woorden: djiekalo soeatoe hal negrie inie apa isab pada kamie sekelian sab, wat in de uitgave-Klinkert voorkomt op bl. 137: *جكلو سوات حسال نكري اين اف حساب فد كامي سكلين سبب*.

De tekst is bijna woordelijk gelijk aan dien der uitgaven; alleen staat in het HS. in plaats van *حتى* steeds *hiengga*.

Andere handschriften:

Leiden, Catalogus, bl. 230—233, codices 1703, 1704, 1716, 1760, 1736 en 3210.

Londen, Royal Asiatic Society A n°. 18, 35, 39, 68, 80, B n°. 5.

Batavia, Collectie-Von de Wall, n°s 188, 189 en 190.

Batavia, Collectie-Batav. Genootschap, n°. 11 (eindigt in het 13^e verhaal).

XV.

Oendang-Oendang Mënangkabau I. (HS. 570).

20½ × 17 c.M., 247 bl., 21—23 r., Latijnsch schrift.

Dit geschrift vermeldt de overleveringen der Padangsche Bovenlanden, in verband gebracht met vele bestaande adat's en wetten. Het is ook bekend onder den naam Soerat Tambo Radja.

Na eene Arabische inleiding, door de Maleische vertaling gevolgd, wordt vermeld, op bl. 4: setalah itoe di namai akan kitab inie memoetoesken bagie sekalian kakandak antara sjarak dan adat dari pada sakalian oelma marikaitoe dan sakalian hakim marikaitoe dan sakalian hakim marikaitoe jang mempoenjai akhal dan bitjara marikaitoe adanja.

En verder: Amabaadoe kemadian daripada itoe maka adalah kanjataan dan katantoean jang di batjakan atas bahasa djawi, so-paja moerah mahhafadlalkan, dan mengatahoewi dia pada sakalian orang jang baharoe berkahandakh kapadanja lagie tiada berbilang Patsalnja dan atsalnja dan babanja dan hhadisnja dan moealanja dan msailahnja dan oetsoelnja malainkan atas sakira kira paham jang patoet mandapat sakalian kitab dan kaadilan bagie sakalian menoesia mechaloeikhnja Allah taala adanja.

Daarna wordt gehandeld over Allah en zijne eigenschappen, de noër Moehammad, de nederdaling daarvan op Adam, vele Arabische philosophische, mystische e. a. termen en hunne ware beteekenis. Op bl. 18 staat de traditioneele verdeeling in negen hoofdstukken, als volgt: oendang oendang taaloeek kapada 1^e Radja radja, 2^e kapala kapala dan panghoeloe panghoeloe; 3^e sakalian alim dan aloema jang khadlir lagi hakim marikaitoe; 4^e segala paki pakian 5^e sakalian permanian; 6^e sakalian boeni boenian; 7^e rami ramian; 8^e sakalian hoekoem jang terpakei didalam isi alam ini; 9^e sakalian kabesaran segala manoesia didalam alam ini. Van deze negen „poetjoek's" heeft een deel betrekking op Roem, een op China en

een op Menangkabau. Op bl. 25 wordt de schepping van Adam verhaald, en hetzelfde verhaal medegedeeld als voorkomt in de vertaling van een soortgelijk boek door E. Netscher in zijne „Verzameling van overleveringen van het Rijk van Mänangkäbou, Indisch Archief, 2^e jaarg. III, bl. 39 en volg. Daarna is sprake van den oorsprong van Iskandar Dzoe'l Karnain, zijne krijgstochten en zijne zonen Simaharadja Alif, Simaharadja Depang en Simaharadja, evenals in de vertaling van Netscher, welker inhoud hier getrouw vertegenwoordigd is, behoudens enkele verschillen, vooral in eigenamen; zoo heet de hond Malim (o. c. bl. 43) hier Maalam (bl. 39), Tjatija Bilang Pandé (o. c. bl. 43) hier tjatti bilang pandi (bl. 40) e. d.

Het geheele in genoemde vertaling voorkomende verhaal is in dit HS. te volgen tot bl. 104, waar een nieuw gedeelte wordt ingeleid met de woorden: hata dangan takhadir Alla taala maka babarapalah lamanja antaranja maka moefakatlah Datoek Soeri diradja serta Datoek nan batiga itoe jaani Datoek katamanggoengan dan Datoek Perpati Sabatang serta Datoek Soeri Maharadja nigo itoe. De in het vervolg vermelde wetten worden toegeschreven aan „niniiek kita katamanggoengan dan Parapatie Sabatang.”

De volgende wetten komen verder ter sprake:

Oendang-Oendang nan salapan perkara, bl. 122.

Oendang-oendang nan doelapan, bl. 129.

Sjarak kitaboelfala en Adat, bl. 136.

In dit gedeelte zijn de talrijke Arabische woorden en uitdrukkingen meerendeels geheel verbasterd en onherkenbaar geworden, en vele aanhalingen uit den Koerân, eveneens bijna onherkenbaar, en uit de overlevering worden als argumenten geciteerd. Op bl. 151 staat als slot: Kerna kitab itoe terlaloe basar sakalie kalie oleh terkatalah ia die badannja daripada sakalian adat Nabie ts.m. laloe kapada sakalian adat jang terpakai adanja.

Katahoewi olehmoe hei Talib parie manantoean asal kata K. p. r.

Bl. 152 begint met de woorden: Istiadat Aldoenia namanja pada segala orang jang berakhal namanja, eene verhandeling over het begrip (akhal) en de daarvan afhankelijke eigenschappen en negaties daarvan, in verband gebracht met sjarak, adat, istiadat, limbaga. Uitvoerig is het gedeelte over den rang (martabat) van den mensch in de schepping, met uitweidingen over zijne voortreffelijkheden en gebreken. Op bl. 192 vangt eene verhandeling aan over de termen van den sjarak en hunne beteekenis, voor-

namelijk ten aanzien van het procesrecht, waarna wordt voortgegaan met de uiteenzetting van „akhal.”

Op bl. 225 komen de „martabat negri” ter sprake, nl. kampong doesoen jang die kapala batoeah, koeat negrie jang ada kapala jaanie panghoeloe, loehak jang babapithalak lagie ada kapala Radja en soeroeh soeroeh atau masdjid jang ada kapala pagawie alam dan oemah dan pakih dan khalie, welke vier rangen uitvoerig worden behandeld. Op bl. 229 worden de drie martabat perampoean genoemd, gevolgd door de martabat's der orang kaia, der alim, der fakhir dan pandito, der orang jang djadie soedagar, der mantrie; in de laatste uiteenzetting (der mantri's) eindigt het geschrift met de woorden: dan djikalau toean diam pada siasat mantrie kamana akan die bawa dan djikalau die katanja kamie pada kadoeanja separtie ibarat njatala itoe ialah anak kakie doelat sikoer djangan die kok kamie berdoea itoela djangan die palangkan djoea adanja.

Dit handschrift, dat een voor een Europeaan gereedgemaakten tekst schijnt te bevatten, is als eene uitgebreide Tambo te beschouwen; of al het op de eigenlijke oendang-oendang Mëngkabau volgende inderdaad tot eene, zij het ook zeer uitvoerige, redactie van den Tambo gerekend moet worden is niet zeker.

XVI.

Oendang-Oendang Mëngkabau II. (HS. 222 (1),

21½ × 17 cM., 121 bl., 19 r. Latijnsch schrift.

Dit handschrift vertegenwoordigt eene andere redactie van den Tambo. Vooraf gaat een gedeelte over de waarde der Menangkabausche wetten en het belang van hare toepassing, beginnende met: Patsal pada menjatakan beda daripada sidik dengan midik tjardik dan tjandakijo pada arib dengan bidjaksana, pada hal sabab toemboeh pada kita persalahan sabab toemboeh kabinaän sabab toemboeh katjalaän oleh sagala kita manoesija karana doedoekan sidik dengan midik.

Op bl. 3 is te lezen: Adapoen pitoea Datoe katoemanggoengan serta Datoe perpatih Sebatang mangikoet kata adinja Nabi Salala oe alayiwalam dan dalil Allah oe taäla, en na eene vermelding van de beteekenis der pënghoeloe's staat op bl. 4 Adapoen anak Berpatih Sabatang Djabatang namanja nama iboenja Djoelihata. Eerst op bl. 8 opent eene Arabische inleiding, door de Maleische

vertaling gevolgd, den eigenlijken tambo, in het begin waarvan de negenvoudige verdeling aldus wordt opgegeven: 1. taäloek kapada Radja, 2. kapada Panghoeloe, 3. kapada alam, 4. kapada pakaijan, 5. kapada permainan, 6. kapada boeni boenijan, 7. kapada ramiramijan, 8. kapada hoekoem jang terpakaj pada Alam, 9. kapada kabesarau Alam. Daarna volgt de geschiedenis van Adam, van Alexander den Groote en de epigonen, en van Datoek Katoemenggoengan, met geringe afwijkingen van HS. 570, ook in de eigennamen (b.v. tjatti bilang pandi hier: Tjati bilang panday). Eerst op bl. 89 wordt vermeld dat de negen poetjoecks der oendang-oendang in drie landen vigeeren: nl. een in Minang Kerbau, een in Atjeh en een in Roem, ijalah nan dipakay orang Mokka dan Madinah; eenige regels verder wordt de oorsprong van de wetten der Chineezen, Benggaleezen, Engelschen, Franschen en Hollanders behandeld. Op die bl. 89 toch valt het einde van het eigenlijke geschiedverhaal met de woorden Adapoen Datoe Soeri di radja ijalah mamak oleh Datoe nan berdoea itoe. In het laatste gedeelte worden allerlei bepalingen medegedeeld, op gezag van Datoe katoemanggoengan en Datoe perpatih sebatang. Het slot is: Adapoen adat jang sepoeloeh pertama berdagang berniaga, berhoem, bertanam bertaranak kerbau djawi berboewat bertahoen berboewat kebadjikan berboeat ibadat pahi mengadjie atau mengadjar berlajer katangah laoet berdjinaka pada segala hamba Allah serja menjerja tolong menolong pada kerdja kebadjikan atau berniaga itoelah nan sabanar benar adat jang patoeb kita pakaij pada segala handaij tolan kita-Tamat.

Van de verschillende handschriften welke in meer of minder afwijkende redactiën de Tambo-materie behandelen zijn te vermelden:

Leiden: Catalogus, bl. 245—248, cod. 1962, 1745, 1772 (1), 1773 (1), 1915 (2) en 3382.

Batavia: Collectie-Von de Wall, n°s 202, 203, 204 en 205.

Batavia: Collectie-Bataviaasch Genootschap, n°s 27 en 280 (eenigszins afwijkende redactiën).

XVII.

Tjarita Bangka I. (HS. 541).

24 × 17 c.M., 112 bl., 17 r.

Begin: فصل یغ قرتام برمول سده دشر چریت داری اورغ توا ۲۰
دمنتو اصل کاجدین ایت فولو بغک دوا فرکار سببی.

In de eerste pasal worden twee legenden omtrent het ontstaan van Bangka medegedeeld. Volgens de eerste was een schip uitgezeild uit Djohor onder den kaptein رَمْ نَخود; deze had den dood gevonden door een prik van den naald zijner vrouw, men dacht aan opzet en een oproer ontstond; het schip dreef voort en werd Banka, de masten werden bergen, een sloep werd Biliton, eene hut werd Batoe Bali, de keuken werd Sëmbawang Dapoer. Volgens de tweede is Bangka ontstaan uit een schip dat voer tusschen een van Djohor losgeraakt stuk grond en de kust, en werd het gestuurd door dienzelfden kaptein, die op dezelfde wijze den dood vond, waarna oproer ontstond. De geulen tusschen het land en het losgeraakte deel werden grooter; zoo ontstonden Bangka, Billiton en Singkep.

In de 2^e pasal wordt eene legende verhaald gehoord bij de lieden van Maras, in de 3^e bij die van Blinjoe e. a.; zoo worden vele legenden over het ontstaan van Bangka medegedeeld, later worden de geschiedenis van Bangka en het ontstaan der voornaamste ambten behandeld; de verschillende oorlogen worden opgenoemd, een vorstenkroniek wordt gegeven en eene wetgeving wordt (in § 26) uitvoerig beschreven in 45 artikelen. Het aantal pasal's is 29.

Het slot is: دَمَكِينَلَه دَكْرَجَاكَنِ دَان دَرْبَوَاتَكَنِ اَوَّلَه يَغْ مَغَارْغْ اَيْنِ
سُورَةُ جَرِيَّتْ هَارَفْ كَنِ اَمَقُونْ كَفَدْ تَوْهَنْ يَغْ مَهَا مَلِيَا اَفْ يَغْتَرَسِبْتْ
اَتَسُو سَلَه مَلِيَّيْنَكَنِ دَمَكِينَلَه اَدَنِ بَرَوْتَر سَلِيْنَنْ جَرِيَّتْ اَيْنِ يَغْتَرَسِبْتْ بَاوَه
دَمَنْتَوْ كَفَدْ 17 هَارِي بُولِنْ رَمَضَانَ سَنَه ١٣٩٥.

XVIII.

Tjarita Bangka II. (HS. 586).

34 × 21 c.M., 145 bl., 34 r. Latijnsch schrift.

Begin: Soerat karangan olih Toemenggoeng kerta Negara jang bertanda di bawah ini didalam tjerita asal kedjadian Poelo Banka dan dari mana orang of manoesia jang ada di dalam itoe Poelo serta lain lain hal jang soeda djadi serta soeda dihimpoeinkan dengan masing ampoenja tjerita serta di ambil sadja sedikit sedikit maksoednja dengan pendik jang bagaimana terseboet dibawah ini adanja.

Het slot is: demikianlah diparboewatkan olih jang mangarang, ini serta tjerita, soeta harap akan ampoen kepada Toehan jang

maha moelia, apa jang djadi tersalah ¹⁾, atau tida betoel, melainken demekianlah adanja, tammat. Olih Toemenggong kerta negara jang berboewat itoelah adanja Telah tarsalin ini tjerita kapada tahoen Holanda 2 July 1861 tahoen Melajoe 23 Dzoelhadji 1277.

Dit handschrift heeft denzelfden tekst als n°. 541, doch eene copie van dat MS. kan het niet zijn; trouwens dit HS. is ouder dan n°. 541, gelijk uit de data blijkt.

De laatste vijf bladzijden zijn gevuld met eene korte beoordeeling der legenden en eene vrij uitvoerige inhoudsopgave met verwijzing naar de bladzijden waar de „Fatsal's" beginnen.

Eene uitvoerige inhoudsopgave van dit geschrift is gegeven door F. S. A. de Clercq in de Bijdragen van het Instituut, deel XLV, bl. 113—163, waarnaar verwezen worde voor analyse, gehalte van den tekst, eigenaardige uitdrukkingen en derg.

Een ander handschrift wordt vermeld in den catalogus van Dr. Juynboll, bl. 254, cod. 2285.

XIX.

Sjadjarah Radja-Radja Riouw. (HS. 630).

33 × 21 c.M., 181 bl., 31 r., (bl. 1—42), 38 r., (bl. 43—181).

Voorin staat: „Dit handschrift, een getrouwe copie van een dergelijk dat berust in het archief van den Jangdipertoewan woeda Riau, en de geschiedenis van het vorstenhuis beschrijft werd mij door Radja Ali Kelana, die zich steeds een trouw en oprecht vriend betoonde, als aandenken aangeboden bij mijn aftreden als Resident van Riouw en onderhoorigheden. April 1896 v. Hasselt". In September 1903 werd het HS. door den heer Van Hasselt aan het Instituut afgestaan.

Begin: *الساب الاول في سلسلتهم برمول فصل يفتتاهم فدا ميتاكن كترونن راج سبله ملايو دغن درغكسكن فركتانن مك اداله دمولائ دسيني درفدا سوراغ راج ملايو يغاصل يغبرنام راج سري تری بوان ايا له راج اصل راج ملايو يغ ترون درفدا بوكيت سكتنغ لالو كفليميغ كمدین لالو كینتنی كمدین كرجانله ای دسیغافورا.*

Daarna wordt rekenschap gegeven van de redenen welke tot bekorting geleid hebben in de volgende woorden: maka berpan-

1) Hierdoor is het zonderlinge ترسبت aan het slot van HS. 451 opgehelderd.

djanganlah hikajatnja ini didalam sjadjarah dan sijarah Malajoe akan tatapi pada kitab ini boekannya maksoedkoe akan mēmpērboeat tjitēra jang pandjang itoe karēna tjitēranja jang pandjang soedah ada bēbērapa banjak karangan orang jang dēhoeloe dēhoeloe daripadakoe dēngan kitab ada jang disoerat dēngan tangan dan ada jang ditjitak dēngan soeratan tab^c adapoen jang akoe pērboeat ini sakadarkēn hēndak mēnjatakēn pēratoeran jang djatoeh pada pērdjalanan antara pērdjalanan radja radja Malajoe dēngan radja radja Boegis tatkala pada masa radja radja sabēleh Djohor dēngan radja sabēlah Djohor dēngan radja radja sabēlah Boegis dan radja radja sabēlah poelau Pērtja soepaja mēngatahoei djalan dan sabab bērtjampoeran nasab satēngah atas satēngahnja dēngan pērkata'an dan karangan jang kēmas.

Op bl. 2 begint de geschiedenis der regeering van Sri Pikramawira; daarop volgen Iskandar Sjah, Radja Bēsar Moeda; voorts: de geschiedenis van Djohor, de regeering van Soelaimān Sjah, de salisilah *راجا ملايو يغدسبله قولو سيا* (bl. 11), de salasilah radja radja sabēlah Boegis jang masoek katanah Barat nēgari Djohor (bl 15), de salasilah katoeroenan Oepoe Daeng *فراني*, en vele andere oepoe's (— bl. 35); de geschiedenis der Boegineesche vorsten van Loewoe, de betrekkingen tot Djohor en andere Maleische rijken, de geschiedenis van Landak, en andere landen en die der vorsten van Riouw in het bijzonder. Uitvoerig worden de aanrakingen met de Hollanders, en later de onderhandelingen met den resident Elout behandeld; het slot vormt de volgende alinea: tammatlah pēkērdja'an Soeltan Mahmoēd itoe habis kışatnja dan tinggallah jang dipērtoean moeda radja Moehammad Joesoef didalam Riouw sērtā istērinja poetra soeltan Mahmoēd al Marhōem maka tētaplah jangdipērtoean moeda radja Moehammad Joesoef mēmarintahkēn nēgari Riouw dēngan sēgala dairah ta'alloeķnja sabagimana atoeran padoeķa ajahanda Marhōem jang dēhoeloe dēhoeloe pada pangkatnja adapoen jangdipertoean bēsar soeltan Soelaimān Badroel'alam Sjah tētap poela didalam nēgari Lingga dan salaloe sahadja soeroeh mēnjoeroeh ka Riouw kapada padoeķa adinda baginda jangdipertoean moeda radja Moehammad Joesoef dan kapada residen Riouw daripada pēkērdja'an nēgari dan lainnja adanja. Aan het einde wordt het boek betiteld: *قصه جريته انتارا راجا ملايو سره بوگيس درندا*: *انف چوچو افو يغ ليم براديق دشن انف چوچو راج ملايو كترونن درندا مرحوم عبد الجليل يغ مگت دكوال فېغ سرت مرحوم راج*

سياء كچي نكري سياره waarop eene waarschuwing volgt nopens het wijzigen dezer kroniek,

Slot: مك ختمله سياره اين اتس تلغن مؤلغن فد توجه بلس هاري
بولن رجب المبارك فد هاري احد جم فوكل سفوله فد هجرة سنة ١٢٨٣
ادان تم.

Als datum van het overschrijven wordt vermeld 8 Sja'bán 1313, als plaats: Pěnjěgat, als copist: Ali ibn radja hadji Moehammad Riouw.

Onder verschillende namen is deze Riouwsche kroniek bekend, z. a. *hikajat nğeri Riouw*, *silsilah radja Boegis*, *atoeran satija Boegis dęgan Malajoe*.

Andere handschriften:

Leiden: Catalogus, bl. 233—234, cod. 1724 (2) en 1741 (1).

Batavia: Collectie-Von de Wall, nos 195 en 197.

XX.

Hikajat Salasilah Perak. (HS. 632).

34 × 21 cM., 103 bl., 31 r.

بسم الله الرحمن الرحيم القيصه اينله حكاية يغ كمدین
كفدا زمان سلطان اسكندر دو القرنين خليفة الرحمن جوهن بر دولت
ظل الله في العالم ادا فون اصلن راج ٢ ايت دچتر كن اوليه اورغيغ
امقون چتوا دهولو كلان درفدا هجرة راج اسكندار ذو القرنين مناجلانی
متهارى ماسوق كمتهارى ترابيت دان نصابن درفدا رچ نشروان عاديل
دان انق چچو چچيت راج چولن يغ تورون كدالم لاوت جمانوه
كنگري راج افتر رالنص مك انقن ترجالی دبوكيت سگننغ مهاراو بيراو
مك لالو تورون تمورون له گنتی برگنتی خليفة الله بيراف جولق سوده
دهولو درفدا زمان اين.

Slot: اد افون كفدا زمان بگند سلطان على الدين منصور شاه
اسكندر موادا حليقة الرحيم بايف لاگي فركتانن تبادا فقير سبوتكن
كاران فنچغ فركتانن جاغن جادی برلارتن تمتله حكاية اين سلسيله
كمدین درفد مرحوم حليل الله هغك سمقى كفدا سلطان على اندین
منصور شاه اسكندر موادا خليفة الرحيم فدا هجرت النبي صلى الله
عليه وسلم.

Dit handschrift bevat eene geschiedenis van Perak. In het manuscript ligt eene uitvoerige inhoudsopgave van wijlen den heer G. K. Niemann, uit wiens inleidende opmerkingen het volgende tot kenschetsing van het geschrift wordt overgenomen: „Over het geheel is het vrij goed geschreven, slechts hier en daar eenigszins onduidelijk. Het is een geschenk van het nu overleden corresponderend lid Maxwell, die zelf op Malaka woonde, naar ik meen te Perak. Hij gaf reeds een kort account of the history of P. in het Journal of the Straits Branch of the R. As. Soc. in 1878, pag. 187... Het is niet onbelangrijk voor de kennis van gebruiken aan de Maleische hoven, en bevat passim enkele in de Wd. boeken ontbrekende woorden. Ook wordt een nederzetting der Hollanders in Perak voornamelijk voor den aankoop van tin vermeld, p. 65—97 wordt een pleziertocht van een der sultans naar de zeekust verhaald, die in dichtmaat gesteld is en ikatan sjair wordt genoemd; op p. 97, reg. 8 v. o. gaat hij weer voort in proza...” Behalve de analyse van het verhaal heeft Prof. Niemann uitvoerige aantekeningen over den tekst in het in 't HS. bewaarde cahier neergeschreven. Het HS. is slechts aan één kant der 103 bladen beschreven.

Andere handschriften zijn niet op te geven.

XXI.

Tjaritëra Négari Djambi. (HS. 538).

32 $\frac{1}{2}$ × 20 c.M., 10 bl., 31 r.

Begin: مەك ادالە سەييا دامغ درفد ويكون خيدار مپتاكين داري
فرکارا درفدا فصل چاريترا راج^۲ يغديدار نكري جمبي يغكاتورونن بوله
منجادی راج دیدار نكري ايت ادان اما بعده درفدا ايت مەك
باراغ مفهوم کيران فريخال دان اخول يغديپتکن دیدار سورة چاريترا اين.
Slot: شهدان لاک مپتاکين درفدا سده کمهيران فرکی دانغ کفد
سلطان دان فغيران راتو دان فغيران دفاقي دان کفدا راج يغ لاین^۲
جادی سبب ايت فرکارا^۲ دهولو کال دافت چاريتان کفدا سای دافت
داری راج^۲ جوک اصلن سای دافت.

In een aantal kleine paragrafen wordt in dit HS. de latere geschiedenis van Djambi, zijn vorsten, hooge ambtenaren, afzonderlijke landschappen medegedeeld, beginnende met دنکری سلطان

جمبى ساقى ديدوسى موارا تابواه, die drie zonen had: Raden Moehammad Kasim, Raden Taboen namanja Raden Rangga en de tegenwoordige soeltan, genaamd Raden Danting.

Op het laatst geeft de ongenoemde schrijver eenige data, t.w. 16 Juni 1832 zijn tocht naar den soeltan als gezant van den heer فتريس, 6 October 1832 idem naar Soeralangoen.

Daarop volgen twee feiten in datzelfde jaar zonder datum.

12 November 1834 zijn zending door den heer بورجاك naar soeltan Moehammad Fachroeddin.

1 Januari 1835 zijne vestiging met den luitenant اغكرون te Moe-wara Kampi.

19 Maart 1837 zijne aanstelling tot dë mang van Wikoën.

23 Juli 1838 zijne voorloopige vestiging te Palëmbang.

Andere handschriften worden niet vermeld.

XXII.

Hikajat Nègari Djambi. (HS. 205).

33 × 20 c.M., 33 bl., 31 r. Latijnsch schrift.

Begin: Iniela soewatoe Tjarieta dariepada Zaman parboe kala ada saorang Radja die Dalam Nigrie Djambi nama Toe an Talanie radja die dalam Nigrie jang Asal, adala satoe Nigrie die Darat doessoen Moe ara Djambie dan sampie sakarang ada bekas Nigrie ietoe.

Slot: tiada barapa lamanja maka sultan Machmoed Mohidien poen matie maka Pangeran Ratoe djadie Radja Barnama Sultan Mohamad Paharoedien dan Pangeran Paraboe djadie Pangeran Ratoe Marta Ningrat jang ada sakarang die Nigrie Djambie Domikianla adanja.

Dit HS. bevat eene geschiedenis van Djambi, van soeltan Talanie tot Mahmoed Fachroeddin. Talani liet zijnen zoon in een kistje in de zee werpen, daar sterrewichelaars hem hadden voorspeld dat zijn zoon hem in den strijd zou dooden. De vorst van Siam vond den knaap, die later naar Djambi ging en inderdaad zijnen vader, die hem niet erkennen wilde, doodde. Later volgt de geschiedenis van de aanrakingen met de Hollanders.

In inhoud komt dit manuscript overeen met het op bl. 245 van Dr. Juynboll's catalogus beschrevene handschrift; de Më nangkabausche prinses Pinang Masak, aldaar op bl. 11, wordt hier op bl. 21 genoemd met de vermelding dat zij van een djinn afkomstig is.

Jaartallen komen in dit geschrift niet voor, ook niet aan het einde; het Leidsche HS. echter is gedateerd 27 Rabi^c II 1253 H.

Ander handschrift:

Leiden: Codex 2013.

XXIII.

Tjarieta sabab djatoeh koewasa Sultan Djambi. (HS. 207).

33 × 20 cM., 8 bl., 32 r. Latijnsch schrift.

Begin: Tjarieta sabab ienie Sultan Djambie Barmoela djatoe dia poenja koewasa Dan hilang dia Poenja Koewat Adalah asalnja Tatkala bardierie Sultan Machmoed Mohidien djadie Radja manggentie Soedaranja Sultan Masoed Badaroedien maka Sultan istrienja nama Ratoe mas iessa maka Tatkala ietoe kira kira pada tahoen 1812 katika ietoe Sultan Bagiemana adat Radja Radja mengambil anak anak orang Nigrie ada kira kira 30 orang.

Slot: Kamoedian Pada Tahoen 1842 Sultan Mohamad Paha-roedien matie maka Pangeran Ratoe Marta Ningrat djadie Radja Nama Sultan Abdul Rachman Nassaroedien ijala sekarang Sultan die Djambie.

Dit HS. bevat een kort relaas van de oorzaken welke geleid hebben tot het verloren gaan van de politieke macht der soeltans van Djambi; op den omslag staat als titel: Val van Djambi.

XXIV.

Tjarieta Adipati Wira Tanoe Datar. (HS. 215^a),

32 × 20½ cM., 38 bl., 31 r. Latijnsch schrift.

Begin: Bahoewa iniela Sewatoe Ihayat atas trietanja Toeän Adhiepatie Wiratanoedatar Bopati Tjieandjoer ijang dahoelloe.

Adapoen Toeän Adipattie Wiratanoedatar itoe terlebieh mashoer ampoenja kebaekkanja kebanjakan orang ijang sanget terpoedjie kepadanya.

Slot: Sahadan dieatas inie tjarieta koerang lebienja itoe hendakla Toelloeng betoelken dan mälöemken barang ijang bersalla dieätas dimiekieän inie adanja.

Onderaan: „Geschreven te Tjiandjoer Res. Preanger Regentsch. 1857.”

Dit geschrift is vertaald door C. M. F. Stockhausen, en die vertaling is door S. Keijzer in de Bijdragen van het Instituut, nieuwe volgrees, deel VI, bl. 292—306 gepubliceerd.

XXV.

De invoering van den islâm in de Preanger. (HS. 215).

32 × 20¹/₂ c.M., 17 bl., 24—30 r. Latijnsch schrift.

Op den omslag: Verhaal van de invoering van den Islam in de Priangerlanden. Maleisch handschrift van 1857, ingezonden door den heer H. W. van Marle.

Begin: Adapoen tjrietanja ijang bermoela memasjok kapada agama Islam toeroen menoeroen ijang memasjok bilangan die Kabopaten Tjieandjoer iaitoe hienga darie Arija Wangsa goprana segara herangkrawang binga dari sietoe dateng sekarang mendjadila baharoe 9 toeroenan ampoenja lama tela masjok kepada agama Islam.

Slot: Toeroenan hinga darie Praboe Tjioeng Mandara dateng Skarang Welohoe alam soeda babrapa lamanja Taonnje ietoe adanja.

Onderaan: „Geschreven te Tjiandjoer Res. Preanger Regentsch. 1857”.

Dit geschrift is vertaald door C. M. F. Stockhausen, en die vertaling is door S. Keijzer in de Bijdragen van het Instituut, nieuwe volgrees, deel VI, blz. 307—313 gepubliceerd.

XXVI.

Tjarita Siam. (HS. 534).

33 × 20 c.M., 40 bl., 27 r. Latijnsch schrift.

Begin: Adala kapada tahoen Nabie Mohamad anak Abdulla 1238 dan kapada boelan Zulhadjie kapada katika ietoe toean Pangeran Said Hassan Bin Oemar bin Abdulla Alhabsie mendapat reder dan order darie bawa Doelie Jang die Partoewan Bessar Gouverneur Generaal G. A. G. P. Baron van der Kavelan Radja jang mamerenta Nigrie Doenja Tana Indie, manjoeroe barlajjar ka Nigrie Siam membawa soerat sarta bingkissan kapada Radja maha Bessar die Banoewo Siam.

De schrijver noemt zich Abdulla uit Bassoeki.

Hij verhaalt hoe hij met den genoemden Pangeran naar Siam gezonden werd door den Gouverneur-Generaal Van der Cappelen,

hoe hij aldaar den naam kreeg Djeroe Toelis Oetoessan Jang die partoean Djiktro, hoe hij zich kweet van de gegeven opdracht bij den vorst Pra ongan, hoe hij in Bezoeki teruggekeerd zich wijdde aan een onderzoek naar de geschiedenis van Siam, en in staat werd gesteld die geschiedenis te schrijven.

De inleiding bevat mededeelingen over de afstamming der Siameezen, de godsdiensten en bijgeloovige gebruiken in Hindoestan, de bevolking van enkele Indische landen e.d. Daarna, op bl. 14, begint het eigenlijk geschiedverhaal met de vermelding van Kon Loang Kiran en zijn broeder Kon Loeng hut, waarna het optreden van den Chinees Sien uit Tak verhaald wordt; zijn regeering en die van Pija Tjakrie worden uitvoerig verteld. Zijn opvolger is Sum Didit Ratjoe Loekto (bij Juynboll, ad cod. 2011 Sûm Didtu Râtjû Lakat). Na het geschiedverhaal — 119 jaren koningschap en vele jaren van verbrokkeling onder kleine vorsten — volgt eene uitwijding over de minderwaardigheid der Siameezen, de ervaringen van de gezanten van den Gouverneur-Generaal, de bemoeijingen van Engelschen, e.d.

Het slot is: Sabarmoela adala hikajat ienie tella di soeroe olleh jang Die Partoean Bessar Gouverneur-Generaal tjitak diedalam Nigri Batawie dengan bachsa olanda damikian la Adanja.

Dit geschrift is, naar het schijnt, identisch met de Hikajat Radja-Radja Siam, zie Catalogus-Juynboll, bl. 240, ad cod. 2011, Andere handschriften zijn niet op te geven.

XXVII.

Silasila Radja Radja didalam nĕgari Palĕmbang. (HS. 414).

34 × 20½ c.M., 37 bl., 33 r.

Op den omslag staat: علامت این سیلا ۲، ۲ دادر نگری فلیمبغ اداڤ
Inie Silasila atsal Radja di negrie Palembang.

Begin: بهوا قد زمن دهولو کال فلمبغ لاث سلیمیر داون بوکیت:
سکننتغ سلیمیر کاجغ گونخ میرو فتالغن کونخ دمغو فاکو جاگت بوکیت
سرپلا سفینغ گایور بوکیت بالی تبیغ ملیمنتغ کونوغ بوغڈو فتننتغ لاوۃ
فلمبغ لاث رامفوسن ماسیه جدی فلایران کافل بلوم دتوغکو منسی
ماسیه دیواه سمات۲ تتکالا ایت بلوم برنام.

In de inleiding wordt verhaald dat een schip verging bij den berg Sagoentang; de gezagvoerder vestigde zich daar. Een schip

van Java verzeilde daarheen, na een jaar kwam het terug om de familieleden van dien gezagvoerder over te brengen; zoo bevolkte zich Palëmbang.

In § 1 is sprake van vorst زمره in Keda Hindi en zijne zonen en kleinzonen, onder wie Radja Soeran wiens zoon Soelan naar Palëmbang voer, en de verschillende gewesten aldaar onder zijne zonen verdeelde. De geheele geschiedenis is in 13 paragrafen verdeeld; in § 3 is sprake van den Javaanschen vorst Prawidjaja VII, wiens dood in § 5 verhaalt wordt, in § 6 van den panëmbahan Palëmbang, Raden Pasah, die gehuwd was met de dochter van den soesoehoenan van Ampil Denta, in § 7 wederom van Radja Soeran in Amdan Nègara. In die § wordt het ontstaan van بط verhaald, van wien gezegd wordt: *بط آیت برکات سره موج بجیترام*

سه دگلون سغ فرب سغتری بوان زوریة یات اسکندار ذالقرنین

In de laatste § worden vele jaartallen gegeven, beginnende met 981, de komst van Kjai سوره مود uit Soerabaja, en eindigende met 2 Radjab 1277: den dood van Ahmad Nadjmoeddin in Ternate.

Bl. 31—39 zijn gevuld met eene verhandeling over de oude titels en hofgebruiken in Palëmbang; de schrijver besluit zijne optelling met de woorden: *هابس شکل فغکت آیت سبب کمفی*
سودا میخ کرجان فلمیخ

Alleen de linkerhelft der bladzijden is beschreven.

XXVIII.

Tjarita Radja Radja didalam nègari Palëmbang (HS. 531).

34 × 21 c.M., 23 bl., 25 r.

وبه نستعین بالله علی این جریت راج ۱ ددالم نگرى فلمیخ: Begin:
اداله دسبوتکن دسینی فد وقت زمان سری فادک سلطان راتو محمد
منصور دیانتس تحت کرجان ددالم نگرى فلمیخ اداله لمان سری فادک
آیت دیانتس تحت کرجان دوا بلس تاهن سمفی کفد هاجرة نبی
سریب سراتس دو فوله انم تاهن دان کفد تاهن ایتوغن اورغ قوته
سریب توجه راتس سفوله بتول فد کنیک آیتله بگند آیت وافته.

Dit handschrift bevat het begin eener geschiedenis van de inwendige verwikkelingen in Palëmbang. Het eindigt abrupt met de woorden: *ستله سمفی مک کدوا منتری آیت میمبه لال دودق مغادف فادک*

فغیران دقاتی مک بگند مغاورکن سید دغن برموک مانیس کتان کیت
 باقیق ترپما کاسه ککند یغ سمفی کفراهو کیت این مک سمبه کدوا
 منتری ایت دان فاتییک کدو این دتیتهکن دی سری فادک ایهند
 یغذرتوان.

XXIX.

Geslachtsregisters der vorsten van Palémbang. (HS. 527).

129 × 98, plano. Latijnsch schrift.

„Bahoewa sedjara ini djatoe riwajjatnja di Timoer en Singapoera en Melaka Bantan Tandjoenpoera en Menang Kabouw en Kommering Oeloe en Bengkoeloe masok toeroen dari riwajjat Soltan Askander Zolkarnain.

Dan Palembang toeroenan riwajjatnja dari Radja Soelan sampe watas depattie Karang widara poetoos radjanja diganti ole Prijai datang darie djawa toeroen temoeroen hingga sampe sekarang ada terseboet didalam sedjara Palembang. Deperboeat salinan olé raden Mochtar bin Raden rangga astra widjaija Abdulla di negrie Palembang 22 January tahoen 1869. R. Mochtar.”

127 × 119 plano; idem.

„Tertoelis dipalembang Kepada 24 January 1869 disalinken ole Raden Mochtar bin Raden Rangga Astrawidjaja Abdulla. R. Mochtar.”

XXX.

Tjarita Nigrie Palembang. (HS. 196).

33 × 20 c.M., 36 bl., 27 r. Latijnsch schrift.

Deze titel komt voor in den aanhef waarin verhaald wordt dat een resident van Palembang last gaf de oude geschiedenis van dat gewest op te schrijven, aan welk bevel gevolg gegeven is „akan tatapie tiada bolleh dapat kapada timpoe mana dan soeda barapa lamanja sekadar die atokerken kiesonja djoewa.”

Het verhaal vangt aan met Radja Soeran anak darie Radja Tarsie Badaras die Nigrie Keling. Uit verschillende bronnen heeft de schrijver geput, ook uit de Sjadjarah Malajoe; opmerking verdient dat de beide edities ontbrekende aanspraak van Bat (hier

Boeto) ook hier voorkomt, en wel als volgt: (bl. 6) „hoe soewajta Padoeka Srie Machradja sariemo srie sapta soerina Boemie ijoedjaija Pala Nakaramo Nitkaling Karta makoeta Ran moeka Trie Boewana parie sang sakarajita biena Nangka Darmo Rana Saran Geto Sengo Sano Ran wikramo wedat Ratta pala waijka saij Daij daij wa Daij die Paraboe kala moelie malikie Daramo Radja Paramaysoerie,” waarop volgt: „maka Radja ietoe die Gelarnja olleh Boeto ietoe Sang Saprabo Fram Srie Trie boewana.” [Zie de aanspraak, bij n° XIII (HS. 631)].

Slot: „maka darie dari Toeroenan kijaie Gedeng Soero moeda ieniela segala radja radja die Palembang maka habisla Tjarieta Pasal jang pertama die Nigrie Palembang maka die samboet Tjarieta Pasal jang kadoea soeratnja soeda ada kapada Srie Padoeka toean Resident.”

Een gedeelte van deze geschiedenis is in het Hollandsch vertaald, in Handschr. 201*, bewaard in HS. 201.

XXXI.

**Tjarieta atoeran Radja Radja diedalam Nigrie
Palembang. (HS. 201).**

33 × 21 c.M., 17 bl., 31 r. Latijnsch schrift.

Samengesteld op last van den resident en militairen commandant Luit. Kol. De Kock.

Het HS. begint met de overwinning van Demak door den soeltan van Padjang en de uitstrooming van Demaksche grooten naar Palembang als gevolg dier onderwerping.

Vijftien vorsten worden opgeteld, als laatste: „Machmoed Badaroedien jang sakarang ada die Tarnatie.” Aan het slot worden de jaren van nieuwe contracten opgenoemd, n.l. 1662, 1678, 1679, 1681, 1691, 1722, 1755, 1763, 1791.

Onderaan staat: Dé Perboeat oleh P. T. Karta mengala.

In dit HS. ligt eene gedeeltelijke vertaling van HS. n° 196.

XXXII.

Hikajat Mahmoéd Badroeddin. (HS. 201^a).

33 × 20 c.M., 9 bl., 32 r. Latijnsch schrift.

Op den omslag staat: Het leven van Machmoed Badaroedin. Dit handschrift bevat een kort relaas van de regeering van

Maḥmoêd Badroeddin, die in 1218 H. optrad, zijne verwickelingen met de Engelschen en Hollanders, de expeditie van Gillespie, de bemoeijingen van Daendels e.d. Het slot is: „maka Tetapla Sultan Achmad Nadjamoedien die Kardia an Sampie Timpoe Gouvernement Olando pegang India toean Menteng datang djadie Kommissaris Palembang adanja.”

XXXIII.

Contract met Palëmbang. (HS. 537).

31 × 21 c.M., 6 bl., 25 r.

Begin: اینله دافه سفوتغ دری ساه

سریب انم راتس دولافن فوله اس دبهری فول دغن سورة فرجنجین
یغتله دفریوت بهرو سکاراغ این لاڅ فون سورة فرجنجین یغ دسمفنگن
دری سگال فرجنجین یغ دهول۲ فد لیم بلس هاری بولن جنواری
فد تاهن سریب انم راتس سمبیلن فوله اس کفد وقت توان کمساریس
اسحاق فتنن بهوا سگال بون سورة فرجنجین ایت اداله دغن کسکان
انتارا کدوا فییهف اکن ترفیغ سرت دتوره فد ملیهراکن دغن سمفرن
اخلاص یعنی بهوا سکان۲ تباد دافه دلوی اتوا داوبهکن فد ماس کتیک
این دالم سورة فرجنجین یغتله دبهری دموفتکن ادان.

ترسورة فد کتیک هاجرة نبی عیسی سریب توجه راتس دوا : Slot:
فوله دوا تاهن 1722

De bladzijden van dit handschrift zijn in Europeesche volgorde.

XXXIV.

Contract met Palëmbang. (HS. 532.)

31 × 21 c.M., 9 bl., 17 r.

بهو سورة الماحبت واتقه فرجنجین یغتله دفریوت سکاراغ : Begin
دبهری فوله شکل فرکاران فرجنجین یغ زمان فراب کال تله برموفقت
کدوا فییهف کمفنی ویلسندوی داغن راج یغدهولوا اتس تحت کرجان
فلمیغ ادان یغدمکین ایت اداله سکاراغ این دبهری فوله دغن سکین
فرکارا لاین۲ سده برموفقت داغن کفوتسن حیر وصلاح کفد فادک سری
سلطان راتو یغ مقیای تحت کرجان نگرى فلمیغ داغن فتران فغیران

راتو یغ اکن مڭکنتیکن تحت کرجاکن سرۂ داغن سکلین اوراغ بشرۂ یغ
کمیلیان دالم نڭری فلمیغ دارغد فیهف نام توان یغ بغشاوان یایت
فیتروس البرتوش فن دارفار گورندور جیندارال دان سڭدل رادن فن
اندیا

Het geheele contract van den Gouverneur-Generaal Van der Parra met den vorst van Palëmbang is verdeeld in tien paragrafen, de eerste përkara, de anderen faşal genoemd.

Slot: ترمکتوب دان کرجاکن دالم تحت کرجاکن فادک سسهوبن راتو:
فلمیغ تاهن عیسی المسیح سرب توجہ راتس توجہ فولہ لیم فد دوا
فولہ لیم هاری بولن سقتمبر فد هاجرة النبی صلی اللہ علیہ وسلم
سرب سراتس دولافن فولہ سمیلان فد تاهن دال اخیر فد دوا هاری
بولن ذو القعیدہ فد هاری ایسنین وقتو تغه هاری ادان ۱۱۸۹ ۱۷۷۵.

De bladen van dit handschrift zijn in Europeesche volgorde.

XXXV.

Toeroenan Radja Loewoe dan Radja Soppeng. (HS. 634).

35 × 21 c.M., 17 bl., 20 r.

Dit HS. bevat een korte geschiedenis van enkele dynastieën van Zuid-Celebes, voornamelijk van Loewoe, Soppeng, Tanette, Sidenreng. Het laatste jaartal (op bl. 2) is 1861, toen Soeltan 'Abdoelkarim van Loewoe den 16^{en} September vrede sloot met het Gouvernement.

Het begin is: بهو انيله میناکن ترونن راج لوؤ دان راج سوفیغ قوم:
کلورڭ بولاک استری تورن منورن ادان
اد فون راج لوؤ درغد اورغ منورن کدو لاک استری فد نومرا سمقی کفدنومر
18 سکلین ایت ماسخۂ انقن جوڭ مڭکنتیکن کرجاکن

Het laatst vermeld is de 21^e vorst van Tanette, die zijn gebied heeft laten opmeten, die wegen heeft doen aanleggen, en die
براوله کرنیا کفد خوفیرغنت سبوه سمباغن امس دان سورة فرجناجین
یغ دتمقق امس سارغن ادان

Op bl. 2 en 4 zijn randnoten aangebracht, waarschijnlijk van Prof. Niemann.

XXXVI.

Toeroenan Radja باراغ فيلت [HS. 555 (1)].

$35\frac{1}{2} \times 21\frac{1}{2}$ c.M., 1 bl., 21 r.

Over de beheerschers der landstreek باراغ فيلت. Begin: قوله
الحق فصل فد مپتاکن تورن تمورن در جاتوه دهول! یغ مپپای اورغ
نکری باراغ فيلت مړول! یغ مپپای اورغ باراغ فيلت ایت نمای دیو
لیغن دسمهر.

Slot: تروتاس فد ساق هاری بولن ذو القعیده فد هاری حمیس جم:
فوکل دو سنة ۱۲۷۴.

XXXVII.

Tjaritëra Manggarai. [HS. 555 (2)].

$35 \times 21\frac{1}{2}$ c.M., 2 bl.

Begin: بهو این فرایغانن چرترا فرملان تانه مغشراي دفرهباکن اوله:
تانه بیم

Dit HS. bevat een kort verhaal van de onderwerping van Manggarai en Soemba door Dewa Sang Bima, zijn komst op Bima, de geboorte van zijn zoon اندار ترمورت van wien de vorsten van Bima afstammen, de islamiseering van Bima, de ondernemingen tegen Manggarai en de verwickelingen met de Compagnie. Het stuk is opgesteld door den kleinzoon van Soeltan 'Abdalkadim, zoon van Soeltan 'Abdalhamid, die zich de broeder van den feitor van Bima noemt.

Slot: فد هاری اثنین وقت ضکی انم هاری بولن ربیع الاخر سنة:
۱۱۷۹. الباء ایتوله سری سلطان عبد القدیم فرگی دتانه مغشراي

AFDEELING IV.

Inlandsche Wet en Adat.

XXXVIII.

Oendang Oendang Bandar. (HS. 540).

 $34\frac{1}{2} \times 21\frac{1}{2}$ c.M., 22 bl., 34 r.

Op den omslag staat: اوندانغ ۱۲ فشرن راج غيچا دوسون بندگان.

Het eerste hoofdstuk is de Atoeran Marga, verdeeld in 22 artikelen, zeer verwant aan die der Oendang Oendang Palëmbang, en nu en dan daarmede gelijkkluidend.

Het tweede hoofdstuk is de Atoeran doesoen dan bërladang in 16 artikelen, en het derde de 'Adat përhoekoeman in 103 artikelen, wederom zeer gelijkende op het overeenkomstige hoofdstuk der Oendang Oendang Palëmbang (Zie n°. XLII). Vooraf gaat eene inhoudsopgave van alle artikelen, gedateerd: 1862 مې 4 بينتوهن فدا.

Slechts de rechterhelft der pagina's is beschreven.

XXXIX.

Oendang Oendang I. [HS. 222 (2)].

 $20 \times 15\frac{1}{2}$ c.M., 94 bl., 15 r.

Na de eulogie roept de auteur Allah's bijstand in bij het منوسونكن سڭلا فركنتان عاده ۲ دان اوندانغ ۱۲ سرتا حكون يغتله دلازمكن داريفد نينين فرقاتيه سباتغ دارفدا اول زمان ننين كيت كتمغوغن يغتله ديفرنگاغى اوليه سڭلا حاكم يغ بشر ۱ يغتروتما دالم علمو سڭلا راج ۱ يغ عادل دان سڭلا وزير ۱ يغ مجتهد سرتا سكلين علماء ۱ يغ كامل مكل دان سڭلا اهل العقل يغ عريف لائى بيجقسان يغتله مشهور دالم عالم منغ كربو

Daarna wordt uiteengezet dat de wet tweeledig is: 1°. die volgens de adat, ontvangen van de nenek Katoemëngoengan dan Parapatih Sabatang, 2°. die volgens de sjar', welke is de hadith dan dalil sërta idjmâ' sègala 'oelamâ. De adat nu is zesvoudig: 1°. كات موقة 4°. كات فوساك 3°. چوفق بوتن 2°. چوفق يغ اصل 1°.

5°. کات کمدین کات بچاری. 6°. کات دھول کات بتفاق. Na vermelding der verschillende bepalingen, voornamelijk van strafrechterlijken aard, vangt de schrijver zonder overgang aan met het Mohammedaansch procesrecht; omstreeks bl. 20 begint eene uitvoerige opsomming der vereischten voor de getuigen, met vele fâ'idah's, het optreden voor den rechter, de bekentenis; daarna volgt het strafrecht. De bedoeling van den auteur is den indruk te geven dat dit gedeelte van het Moslimsche schoolrecht inderdaad in Mènangkabau zoude gegolden hebben.

Het handschrift is gedateerd 27 Ramadân 1285.

XL.

Oendang Oendang II. [HS. 222 (3)].

21 × 17 c.M., 84 bl., 18—22 r. Latijnsch schrift.

De doxologie ontbreekt. In plaats van دالم عالم منع کربو heeft dit handschrift: dalam Poelau Andalas.

Dit HS. is niet, zooals het voorgaande, telkens onderbroken door gedeelten van het Mohammedaansche procesrecht. Terwijl in het vorige HS. onmiddelijk na de vermelding der inlandsche strafwetbepalingen eene aanwijzing volgt hoe gehandeld moet worden wanneer adat en Moslimsche wet met elkander in strijd zijn, en daarna de uiteenzetting der artikelen van de theoretische Moslimsche wet nopens de manier van procedeeeren gegeven wordt, volgt in dit HS. onmiddelijk op de inlandsche strafbepalingen — welke in de andere bewoordingen gesteld zijn dan die van het vorige manuscript —: de Zamoen (artinja mamboenoeh orang dengan pengatahwannja) de Sakar (artinja mamboenoeh orang dengan tidak pengatahwannja), de sarat barpindah hoetang kapada waris nan sapandjang adat, (bl. 63), de Mara Tabat kapala Kotta (bl. 67), het mandirikan Imam sambahijang (bl. 69) en het mandiriken Imam adat (bl. 77).

Hoewel dit HS. ook in spelling vaak gebrekkig is, vertegenwoordigt het toch eene meer volledige, echte en oorspronkelijke redactie dan het vorige manuscript, dat slechts voor een gering deel — nauwelijks één vijfde — inlandsche wetsbepalingen bevat.

Slechts de rechterhelft der pagina's van dit HS. is beschreven.

XLI.

Katëangan përkata'an sëgala oendang oendang. [HS. 236 (3)].

34 × 21 c.M., 2 × 4 bl.

Verklaring van eenige uitdrukkingen in Palëmbangsche wetten voorkomende, gevolgd door eene kleine verhandeling over enkele adat's voor en na de invoering van het Nederlandsch gezag.

In Latijnsch en in Arabisch schrift.

Bovenaan staat: Behoort bij missive van 14 Juni 1870, n° 56. De stukken zijn beide gedateerd 23 Mei 1870.

XLII.

Oendang Oendang Palëmbang I. [HS. 236 (7)].

34 × 21¹/₂ c.M., 45 bl., 40 r. Latijnsch schrift.

Het eerste hoofdstuk is getiteld Adat boedjang Gadies Kawien, en verdeeld in 27 „patsal's", het tweede (bl. 9) Atoeran Marga in 29, het derde (bl. 16) Atoeran doesoen dan berladang in 32, het vierde (bl. 25) Adat perhoekoeman in 64, het vijfde (bl. 41) Atoeran Padjak in 16.

Alleen de rechterhelft der pagina's is beschreven.

XLIII.

Oendang Oendang Palëmbang II. (HS. 416).

33¹/₂ × 21 c.M., 64 bl., 32 r.

Op den omslag staat علامت بوكو اوندانغ اوندانغ يغديتوروة داولوان نكري فليبيغ.

De rechterhelft der bladzijden bevat den tekst in Latijnsch schrift, de linker in Arabische karakters.

De eerste drie hoofdstukken zijn dezelfde als van HS. 236 (7), maar het vierde is in dit HS. Atoeran Kaoem verdeeld in 18 „pasal's", het vijfde (bl. 37) is gelijk aan het vijfde en het zesde (bl. 43) aan het vierde van het vorige HS.

De spelling in beide handschriften is verschillend, evenwel niet belangrijk, gelijk blijken kan b.v. uit § 4 uit de Adat Përboekoeoman, naar HS. 236 (7): Djika orang jang daoewa oetang pioetang membaijar tanda srah tiada boleh* lagie Pasi Rah perwatien ambil

walesan djika oetang terbaijar, en naar de transscriptie in dit HS.: Djika orang iang dawa oetang pioetang membaiair Tanda srah tiada bole lagie Passirah Proatin ambil Walassan djika oetang terbaijar.

Andere handschriften:

Batavia: Collectie Bataviaasch Genootschap, nos. 140 (4 hoofdstukken) en 150 (compleet).

XLIV.

Atoeran dan Oendang Oendang didalam pëngangan Mokko Mokko. (HS. 180).

$32 \times 20\frac{1}{2}$ c.M., 8 bl. 38 r. Latijnsch schrift.

Na eene inleiding over de hoofden en hune bevoegdheden volgt een veertiental bepalingen voornamelijk van strafrechterlijken aard.

Het slot is: Mokko Mokko den 31^e July 1855

De Gezaghebber

(w. g.) N. Hewetson.

De Toeankoe Regent van Mokko Mokko

(w. g.) Sulthan Takdir Chalipa Tullah Sah.

XLV.

Oendang Oendang Bangkahoeloe. (HS. 210).

33×21 c.M., 22 bl.. 18 r.

Dit HS. is eene copie van het in 1821 in Londen gedrukte werk A Code of Laws as established bij the Pangerans Court at Fort Marlborough collected bij Henry Robert Lewis Esq. Het wetboek is verdeeld in 42 paragrafen. De gedrukte tekst is in het bezit van het Kon. Instituut.

XLVI.

Atoeran orang orang bërladang. [HS. 236 (4)].

33×21 c.M., 8 bl., 32 r. Latijnsch schrift.

Eene kleine verhandeling over enkele adat's bij den landbouw, voorafgegaan door een scheppingsverhaal dat slechts ééne pagina

beslaat. Het stuk heeft ongetwijfeld betrekking op Palëmbang. De titel is: Inila soerat pesaka ninik poeyang toeroen ganti orang marga adjie die basaken melayoe adanja.

XLVII.

Gebruiken in Moesi Iir. [HS. 236 (6)].

32 × 20 c.M., 26 bl., 31 r. Latijnsch schrift.

Op den omslag staat: Over de afkomst van de bevolking der Moussie Ielier.

Van 17 marga's worden in dit handschrift in regelmatige volgorde medegedeeld: de herkomst der bevolking, der godsdienst, de huwelijksgebruiken, de gebruiken bij het sterven, en de middelen van bestaan.

XLVIII.

Adat orang djawa di nēgēri Malang. (HS. 322).

34 × 21 c.M., 18 bl., 37 r. Latijnsch schrift.

Begin: Die bawak inie darie adatnja Orang djawa njang soeda die pake selamanja die Negrie malang.

Het geschrift behandelt: de slametan's, geloften, huwelijksgebruiken, adats gedurende zwangerschap, bij en na de bevalling, bij het tandenvijlen, bij sterven en begrafenis en bij het bouwen van een huis.

Het handschrift is slechts aan de rechterhelft der pagina's beschreven.

XLIX.

Atoeran nēgēri Palëmbang. (HS. 536).

33 × 21 c.M., 9 bl., 30 r. Latijnsch schrift.

Begin: adapoen atoeran ijang tela terpakie kepada orang Besar didalem negrie Palembang.

Dit handschrift bevat eene beschrijving der gebruiken bij de geboorte, de besnijdenis, de naamgeving, huwelijk, sterven en begrafenis, bij de voorname lieden in Palëmbang in zwang.

L.

Atoeran nama gëlaran prijaji jang dibawah Soeltan. (HS. 595).

$31\frac{1}{2} \times 20$ c.M., 4 bl., Latijnsch schrift.

De volledige titel is: Iniela atoeran Nama Gelaran parijaie mantrie die dalam Nigrie jang die bawa Sultan. In dit HS. wordt aangegeven welke titels aan de bloedverwanten, aanverwanten (jang tjoema parmielie) en hoogste ambtenaren des soeltans (van Djokjakarta?) kunnen gegeven worden.

LI.

Pëkërdja'an Orang Dajak. (HS. 580, 2de gedeelte).

$32\frac{1}{2} \times 20$ c.M., bl. 12—16, 26 r.

Dit gedeelte bevat eene korte vermelding van enkele Dajaksche gebruiken, gevolgd door eene genealogie van vorsten en toemëngoengs in Martapoera.

LII.

Transscriptie hiervan (HS. 579, 2de gedeelte).

$32\frac{1}{2} \times 20\frac{1}{2}$ c.M., bl. 10—14.

Hier achter volgt een begin van „Adatnja Daijack Siang dan Moeroeng.”

A F D E E L I N G V.

Gedichten.

LIII.

Njanjian deri bahasa Haruko tarsalin kapada bahasa malayu. (HS. 577).

33×21 c.M., 5 bl., Latijnsch schrift.

Links staat de Haroeko-tekst, rechts de Maleische vertaling; onder elk lied wordt in het Maleisch de bedoeling en de verklaring der toespelingen medegedeeld. Er staan 17 liederen met vertaling,

en enkele noten in het Hollandsch, in dit handschrift, dat met „n°. 18'', zonder het 18^e liedje echter, eindigt.

LIV.

Njanjian derij bahasa Oma tersalin kapada bahasa malayn. (HS. 575).

34 × 21 c.M., 3 bl., Latijnsch schrift.

Dit handschrift is op dezelfde wijze ingericht als het voorgaande; het bevat 13 liederen.

LV.

Pantoens. (HS. 533).

31 × 20 c.M., 6 bl., 26 r.

Verschillende pantoens, met zeer veel Mëangkabausche woorden, nl. „pantoen laki-laki" met „djawab përampoean", 2 × 9 in aantal, „pantoen boedjang" en „djawab gadis", 12 in aantal, en eenige „djawab gadis", de laatste met verklaring.

LVI.

Sjair Alif Ba Ta. (HS. 635).

34 × 21 c.M., 10 bl., 32 r.

Links de tekst in Arabisch schrift, rechts de transcriptie. Een kunsteloos rijmelwerk, beginnende met de waarde en de beteekenis van den alif, daarna handelende over den resident van Riouw die den 28^{en} Juni 1893 vertrok, en grootendeels bestaande in vermaningen, en aanwijzingen nopens goede vormen in het spreken.

Met het gelijknamige gedicht in Cod. Leid. 1735 en HS. Von de Wall n°. 236^a heeft dit gelegenheidsgedicht geene verwantschap.

LVII.

Sjairs. (HS. 629).

21 × 17 c.M., 41 bl., 22 r.

Geschenk van den heer A. L. van Hasselt.

Het eerste gedicht is aan uitlegging van droomen gewijd; vele

Arabische woorden, voor het meerendeel zeer slecht gespeld, komen in dezen sja'ir ta'bir mimpi voor. De schrijver, „Mohd Cassim” heeft dit rijmwerk den 20 Februari 1896 te Riouw voltooid.

Op bl. 20 begint een sja'ir over de kenmerken van vrouwen en hare firâsah, welks lezing aanbevolen wordt met de woorden جيكلو هندق منچای بينی ليختله توان دالم فتوا اين.

Op bl. 32 begint een negenvoudige رقى اوراغ بولاكى استرى ingeleid met de regels:

سده ايتة ايوي تولن هندقله كيت بواغ سمبيلن
سواين هندق كيت فراتيكن دشن اشكا ابجد هندقله جملهن
دالمن ايتة بوليه دكيرا كن دباوه اين همب سبوتكن

Op blz. 37 staat de vermelding der hoeroef dan angka frasat,
7 9 9 8 9 3 6 7 2 7 4 6 8 3 5 4 2 1
als volgt: ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ط ظ ع
1 1 3 5 6 5 4 3 2 1 8 1
غ ف ق ك ل م ن و ه ل ا ع ي

De laatste vier bladzijden bevatten een „sjair slamat Sri Padoeka Toean Besar berangkat berlajar” door „Mohd Cassim” den 30^{en} Maart 1896 te Riouw vervaardigd.

AFDEELING VI.

Islâm.

LVIII.

Mohammedaansche wetten. (HS. 580, 1^e gedeelte).

$32\frac{1}{2} \times 20$ c.M., bl. 1—11.

Enkele wetsartikelen over strafrecht, voornamelijk over de dijah, procesrecht en erfrecht.

LIX.

Transcriptie hiervan. (HS. 579, 1^e gedeelte).

$33\frac{1}{2} \times 20\frac{1}{2}$ c.M., bl. 1—10.

De artikelen zijn genummerd. Enkele aantekeningen in het Hollandsch zijn aan den rand aangebracht.

LX.

Erfrecht. (HS. 612).

34 × 67 c.M., 2 vellen plano.

Tabellarisch overzicht van de verdeeling der nalatenschappen volgens de Mohammedaansche wet, het eene vel in Arabisch, het andere in Latijnsch schrift.

LXI.

Bidâjat almoebtadî bifadl Allâh almoehdî I. (HS. 625).21 $\frac{1}{2}$ × 16 $\frac{1}{2}$ c.M., 105 bl., 19 r.

Incompleet exemplaar afkomstig uit Atjeh; zie Notulen van het Kon. Instituut 16 Febr. 1895 (Bijdragen, 6^e volgrees I, bl. XXVII).

Het geschrift is verdeeld in drie bâb's; het eerste handelt over den islâm, den imân, den tauhid en de ma'rifah, het tweede over de çalât en wat daarmede samenhangt, en het derde over de vasten en wat daarmede samenhangt. Volgens de inleiding bevat dit in de Mohammedaansche wereld zeer bekende werk: satengah daripada segala i'tikâd dan sambahjang dan poeasa bërhias dengen bërthagaj-bagaj moetiara dan manikam bërkarang. De vertaling van den titel is: përhoela'an orang jang menoendjoek kami djalan jang bëtoel.

LXII.

Bidâjat almoebtadî bifadl Allâh almoehdî II. (HS. 628).21 $\frac{1}{2}$ × 17 c.M., 77 bl., 17 r.

Onvolledig exemplaar, ook uit Atjeh afkomstig (Zie Notulen. Kon. Inst. *ibid.*). Vooraf gaat eene do'â welker 16 malige uitspreking in éénen nacht eene voortreffelijke uitwerking heeft.

Andere handschriften:

Leiden: Catalogus, bl. 285—286, cod. 3280 en 3281.

Batavia: Collectie-Von de Wall, n°. 17.

Batavia: Collectie-Bataviaasch Genootschap: n°s 102 A, 105, 108, 282, 298, 318, 324, 325, 345, 376 B, 377 B en 381 A.

LXIII.

Geloofsleer e. a. (HS. 624).

Afmetingen van den omslag: 21×15 c.M.

Bl. 1—6. Onsamenhangende aantekeningen, o.a. over geloofsleer.

Bl. 7—69, 17 r. Fragment van een werk over geloofsleer. De laatste bladzijde dier verhandeling is Atjesch.

Bl. 69 en 70. Gebeden en djimats.

Bl. 70—75. Kleine verhandeling over geloofsleer.

Bl. 76—79, 17 r. De verhandeling over de geloofsbelijdenis van Sjaich Noëroeddin ibn 'Ali ibn Hasandji ibn Moëhammad Hamîd getiteld Sjifâ'al koelôeb. Andere handschriften van dit werkje bevinden zich te Batavia, Collectie-Bataviaasch Genootschap, n°s 115 B en 339 B.

Bl. 80. Over de nijjah tot den sëmbahjang.

Bl. 81—87. Arabisch gedeeltelijk met interlineaire Maleische vertaling; over den adab.

Bl. 88—96. do'â's, djimats en berekeningen.

Bl. 96—139, 13 r. Verhandelingen over de vereischten voor het imâm zijn bij de çalâts, over de beteekenis der sëmbahjangs en over de geloofsleer.

Bl. 140. De nijjah voor de vasten.

Bl. 141 en 142. Over den sëmbahjang.

Bl. 142—153. Do'â's, djimats, fâidah's en losse notities.

Bl. 154. Begin der Kifâjat al 'ibâdah, waarvan te Batavia een exemplaar aanwezig is, collectie-Bataviaasch Genootschap n°. 314.

Bl. 155—157. Djimat's en berekeningen.

Bl. 158—176, 17 r. De Kifâjat al 'ibâdah, eene verhandeling رسالة مختصرة = risalat jang simpan genoemd, over het geloof.

Daarna volgen nog enkele bladzijden met gebeden en losse aantekeningen van weinig belang, benevens djimats.

Ook dit handschrift is uit Atjeh afkomstig; zie Notulen-Inst. l.c.

LXIV.

Geloofsleer. (HS. 626).

$20\frac{1}{2} \times 16$ c.M., 49 bl.

Bl. 1—33, 19 r. Catechismus over de geloofsleer, in soe'al's en djawâb's. In den aanhef wordt dit vragenboek genoemd eene

AFDEELING VII.

Varia.

LXVI.

Kitab Ta'bir. (HS. 604).

bl. 1—47, $19\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{2}$ c.M., bl. 48—137: $20\frac{1}{2} \times 17$ c.M.
137 bl., 13 r.

Het handschrift bevat drie ta'bir-boeken, nl. de verklaring van droomen (تعبير مفي), van zon- en maansverduistering (تعبير كشاف) (القمر والشمس) en van aardbevingen (تعبير لندف). De droomen worden ingedeeld naar de weekdagen, en naar de beginletter van den droom in elken aan den met name genoemden dag voorafgaanden nacht. De eerste paragraaf handelt over den Vrijdagnacht; de letters hebben de volgorde van het Arabische alphabet, en na de s komen de lam-alif, de ja, de tja (die ook na de djim volgde), de nga, de ga en de nja. De tweede paragraaf handelt over den Zaterdagnacht en hier staat de tja slechts éénmaal, op hare plaats achteraan. In zeven paragrafen worden de nachten behandeld, tot bl. 42; aan het slot worden enkele gebeden tegen veel en angstig droomen medegedeeld. Op de volgende bladzijde worden de zon- en maansverduisteringen behandeld, en wel in acht paragrafen, naar de acht jaren van den achtjarigen cyclus, elke paragraaf weder afgedeeld naar de twaalf maanden. De paragrafen zijn: alif, ha, djim, za, dal, ba, wau en dal-achir. Op dezelfde wijze is de uitlegging der aardbevingen verdeeld. (bl. 64—86).

Aan het slot beveelt de schrijver allen die de uitlegging willen gebruiken aan eerst toestemming te vragen aan de wetgeleerden, en doet de mededeeling dat het werkje is goedgekeurd door Sjaich 'Abdoerra'oëf van Atjeh, benevens Sjaich Badroeddin en Sjaich 'Abdoellah, beiden van Lahore, die den eerstgenoemde in Arabië hebben leeren kennen, en dat deze drie sjaichs hem waçijjat's hebben gegeven van moreelen en religieusen inhoud, welke vermaningen de auteur aan zijne lezers overbrengt.

Op bl. 91, na de vermelding van droomen die men niet mag uitleggen (die in dommeling niet in slaap, die vóór de reiniging en die van vorsten en rijken behalve de goeden onder hen) volgt

de interpretatie van de droomen naar de onderwerpen, en wel over: den hemel, de menschen, de viervoetige dieren, de boomen, enz. tot twintig toe, in even zooveel bâb's, de laatste, op bl. 125, over droomen van onreinheid. Dit gedeelte is gedateerd 2 Dzoelka'idah 1248, 16 April 1833.

Op bl. 127 begint eene verklaring van onwillekeurige bewegingen in het menschelijk lichaam, op bl. 135 eene verhandeling over de teekenen van geluk en ongeluk aanbrengeende katten.

Het slot is: انيله سواة اسم بارغ سياف مباح اسم اين نسچاي تباد
مغنای سنجات تنافی تباد کامی تولیسکن دالم کتاب کارن تباد سواة
یغ برحاجة اکن اسم ایت.

De schrijver noemt zich محمد ادريس انق ادیقای تکل.

Andere handschriften:

Leiden: Catalogus, bl. 304, cod. 1695 en 1966.

Batavia: Collectie-Von de Wall, n°. 217.

Batavia: Collectie-Bataviaasch Genootschap 376 A (slechts de droomuitlegging naar de onderwerpen).

LXVII.

Cosmogonie. (HS. 535).

$33\frac{1}{2} \times 20\frac{1}{2}$ cM., 2 bl., Latijnsch schrift.

Eene cosmogonie, naar het schijnt een begin van een radjah.

Begin: awang lagie oewoeng Beloem ada djadie aras Korsie
Beloem ada djadie Boemie Langit beloem ada djadie Boelan
Bintang beloem ada.

LXVIII.

Reis in Palëmbang. (HS. 600).

$33\frac{1}{2} \times 21$ c.M., 3 bl., 32 r.

Dagregister van eene reis in Palëmbang in het jaar 1847.

Begin: کفد هاری 21 اکتوبر 1847 براڭکه داری فلامبغ فرگی دایلیران
دان پاپو اسین برسام ۲ توره توان فن ننبوسی یغ جادی کونتورلور.

De laatste dag waarover gerapporteerd wordt is 31 October.

LXIX.

Rapporten over Palëmbang. (HS. 563).

33 × 21 c.M., 70 bl. Latijnsch schrift,

De eerste acht bladzijden bevatten rapporten van Toemënggoeng Soera Nendita van Ogan Oeloe in 1847. Overigens bevat het HS. voornamelijk bevolkingsstaten; een staat van opnemning der Batang Ari in 1835 is ook in Arabisch schrift aanwezig, afzonderlijk geschreven.

LXX.

Rapport over Moesi Oeloe van 1847. [HS. 236 (5)].

33 × 21 c.M., 19 bl., 35 r. Latijnsch schrift.

Bovenaan: piyagem N^o. I, 1847. Begin: Menjatakan hal keadan die marga sanga desa pesira Depatie Anga Mengala.

LXXI.

Instructie aan de hoofden van Palëmbang. [HS. 236 (1)].

32 × 21 c.M., 10 bl., 20 r.

Bovenaan staat De Kock.

Begin: بهو اينله سورة انوران يقدجالنكن كفال ٢ دفسى ددالم
ججاهن فلميخ.

De instructie is verdeeld in 19 paragrafen.

Slot: 1846 23 جنواری فلميخ

LXXII.

Brieven. (HS. 229).

Een Bundel brieven, enkele in Latijnsch schrift, van Palëmbang, allen van 1848; 20 stuks.

LXXIII.

Brieven. [HS. 236 (2)].

34 × 21½ c.M., In Arab. en Holl. schrift.

Van Toeankoe Laras nan berampat Danau dan Matoea aan den Commandeur van Salapan Kota en Toedjoeh Loerah.

Bovenaan staat: Behoort bij missive van den Gezaghebber van 14 Juni 1870, n° 56.

LXXIV.

Brief. (HS. 240).

46 × 33 c.M.

Met veel verguldsel versierde brief van den soeltan van Bima aan den Gouverneur-Generaal Van der Capellen, van 1 Šafar 1239 H.

LXXV.

Brieven. (HS. 241).

40 × 27 c.M. Latijnsch schrift.

Rijkelijk versierde brief van den Soeltan van Soemënöp Pakoe Nata Ningrat aan den Resident van Soerabaja P. Vreede Bik, van 1 Januari 1854.

44 × 35 c.M, Latijnsch schrift.

Idem van den Paněmbahan van Madoera Tjakra Adi Ningrat aan den Resident van Soerabaja, van 1 Januari 1854.

LXXVI.

Brief. (HS. 246).

52 × 41 c.M.

Rijk versierde brief van Pakoe Nata Ningrat, Soeltan van Soemënöp aan den Gouverneur-Generaal Van der Capellen van 27 Februari 1826.

LXXVII.

Brieven. (HS. 319).

Zeventien brieven uit Atjeh, benevens losse papieren met opgaven van goederen en enkele teekeningen. Voorin ligt eene lijst der 17 brieven met vermelding van de namen der afzenders en geadresseerden.

LXXVIII.

Brief. (HS. 599).

27 × 21 c.M.

Blijkbaar gefingeerde brief van een zich سوريا ننديت noemenden schrijver aan een verder niet aangeduiden فادك توانكو, zonder datum.

LXXIX.

Passen. (HS. 621).

Vijftien stuks passen en scheepsverklaringen uit Atjeh, vele voor gezien geteekend door officieren van Z.M. oorlogsschepen in 1874.

Voorin ligt eene inhoudsopgave met aantekeningen van wijlen Prof. Juynboll van 27 December 1875.

LXXX.

Nama sajoer sajoeran dan boeah boeahan. (HS. 594).

$34\frac{1}{2} \times 21$ c.M., 7 bl., Latijnsch schrift.

Door een regent van Buitenzorg opgemaakte lijsten. 1^e Lijst darie nama segala roepa boea boea njang orang ketjil biassa makan; links de inlandsche namen, rechts, met eene andere hand, de botanische namen; 2^e Lijst darie nama Segala roepa sajoeran njang orang ketjil biassa makan, links: nama Saijoeran njang orang ketjil biassa makan, rechts: orang ketjil makan pagimana die bikinnja. In de linkerkolom zijn met eene andere hand de botanische namen bijgeschreven.

LXXXI.

Krissenboek. (HS. 529).

33×21 c.M., 38 bl., 21 r. Latijnsch schrift.

Op een etiket op den fluweelen band: Raden Arija Tjietro Somo.

Begin: die Bawah inie Tjarieta iang bertama memboewat Zendjata. Het HS. bevat teekeningen en beschrijvingen van bijzondere krissen op last van met name genoemde vorsten en grooten gemaakt in de javaansche jaren 152, 216, 230, 261 enz. tot 1774.

Op bl. 37: Tamat tanda roepa nja keries, tersoerat die Bondjot Kallienjamat 3 arie Veberwarie 1859 pada Raden Arija Tjietro Somo Adiepatie dongkol Iapara. Daarna volgen nog enkele regels over de namen van verschillende soorten ijzer en drie „pamoor” (pamor) soorten met kleine figuren.

Waarschijnlijk is dit geschrift uit het Javaansch vertaald.

LXXXII.

Nieuwe Testament. (HS. 544).

27 × 20 c.M., 697 bl., 29 r. Latijnsch schrift.

Van de Handelingen der Apostelen tot het slot der Openbaring van Johannes.

Begin: Perbowatan Rasoel Rasoel jang Kadoes jang soedah de Soerat oleh Lucas.

Slot: Tamat atawa Kasoedahan Katoeronan atawa Kanjataan Johhanna daan segala kitaab pardjandjian bharou.

Het schrift is uit de 17^e eeuw.

LXXXIII.

Catechismus. (HS. 543).

26 × 20 c.M., 391 bl., 22 r. Latijnsch schrift.

Maleische vertaling, naar het schrift te oordeelen uit de 17^e eeuw, van een uitvoerigen catechismus der Christelijke leer, eindigende met het Onze Vader en de vragen en antwoorden daarop betrekking hebbende, waarbij gewaarschuwd wordt tegen het ijdellijk gebruiken van vele woorden, gelijk de Hindoe's doen.

LXXXIV.

Timoreesche Spraakkunst. (HS. 572).

21½ × 17 c.M., 19 bl.. Latijnsch schrift.

In het Hollandsch en in het Maleisch gestelde korte spraakkunst van een dialect van Timor; de opschriften der paragrafen zijn in het Hollandsch, de voorbeelden in het Maleisch. Achteraan eene verhandeling over den godsdienst der lieden van Timor Amrassie, groot 6 bladzijden, getiteld Agama deri awrang Timor Amrassie.

LXXXV.

Daftar Parkata'an. (H.S. 574).

31 × 16 c.M., 30 bl., 26 r. Latijnsch schrift.

Een „Daftar Perkata'an” getitelde woordenlijst in twee kolommen; links de „Bahasa Negerij”, rechts „Malajuw”. Behalve woorden bevat het HS. ook korte zinnen in beide talen.

LXXXVI.

Ternataansch-Maleische woordenlijst. (HS. 582).

32 × 21 c.M., 6 bl.

Bovenaan staat: قد تاهن سريپ دو راتس انم قوله سهري بولس
 سعبان هرين حميس ورس فوكل سمبيلن قد كننيك ايت مك توان گفرنر
 در ملوك توان بسر كليامي سيربير منت بهاس ترناقى كاسى مغرة دغن
 بهاس ملايو قد سكرتارس ترناقى حج عبد الحبيب .

Onderaan: جملة سمران سراتس لييم قوله بهاس اداين .

LXXXVII.

Transscriptie hiervan. (HS. 581).32¹/₂ × 20¹/₂ c.M., 5 bl., Latijnsch schrift.

Bovenaan staat: Pada tahon 1260 Saharie bulan Sa'aban harinja chamis oras poekol 9 atan 14 h : b: Augustus 1844; pada kutika itu maka tuwan Gouverneur derie Molokoe Tuwan Besar G. de Seriere minta bahasa Ternata kaseh mengartie dengan Bahasa Malajoe pada Secretaris Ternate Hadjie Abdul Habib.

Onderaan: Djumlat Samoeanja 15 bahasa adanja Menjalim jang benar Djortoelis Malajoe Soleyman.

LXXXVIII.

Maleisch-Timoreesche woordenlijst. (HS. 584).34¹/₂ × 21¹/₂ c.M., 22 bl., Latijnsch schrift.

Na de woorden volgen enkele korte volzinnen en vervoegingen in slecht overgeschreven Nederlandsch, b.v. ik heb bevelen, gij heb bevelen, hij heft bevelen.

De laatste twee bladzijden worden ingenomen door eene Nederlandsch-Makassaarsche woordenlijst.

LXXXIX.

Woordenlijst. (HS. 588).

33 × 21 c.M., 47 bl., 32 r. Latijnsch schrift.

Woordenlijst in twee kolommen; links Maleisch, rechts eene niet aangeduide taal, waarschijnlijk uit het Zuid-Oosten van den

Archipel. De telwoorden 1—10 zijn: osser, doei of sarro, kior, fiak, napobba of imsoejin, onem, fiek, 8 komt niet voor, sioe 10 komt niet voor.

XC.

Minahasisch-Maleische Woordenlijst. (HS. 590).

32 × 20 c.M., 17 bl., 22 r. Latijnsch schrift.

Op den omslag staat: Bahasa Minahasa Tersalin kapada Bahasa Malayuw. Nuuwuh Nemahasa Injeera Inwie Nuuwuh Malajuw. Iang Bowat ini Iisrael Petrus Hermanus Sumanpan. Kema pada 19 h. b. September 1844.

XCI.

Maleisch-Kakas-Langoewan Woordenlijst. (HS. 592).

33½ × 21 c.M., 8 bl., 31 r. Latijnsch schrift.

Bovenaan staat: Woordenlijst van eenige woorden en volzinnen in de Alfoersche taal en van de verschillende uitspraak en beteekenis tusschen het Sondereesch en Tondaansch.

Op de eerste twee bladzijden staat het Nederlandsch in de eerste kolom, maar verder is de eerste kolom Maleisch, de tweede Kakas en de derde Langoewan.

Onderaan staat: Buatang deri jang bertanda atas mintahan tuwan van Delden Minado pada 9 h. b. October 1844. D. J. S. In Miriwang.

XCII.

Maleisch-Alfoersche Woordenlijst. (HS. 593).

33 × 21 c.M., 8 bl., 37 r. Latijnsch schrift.

Bovenaan staat: Woordenlijst van eenige woorden en volzinnen van het Maleisch in het Alfoersch en de verschillende uitspraak en betekenis tusschen de distrikten Sonder, Tondano, Kakas, Languwang en Saronsong, alsmede eenige woorden van het Mangindanowo en Balangie.

De 1^e kolom is Maleisch, de 2^e Alfoersch van Kakas, de 3^e

Alfoersch van Langowan, de 4^e Mangindanowo en de 5^e Balangingie.
Op bl. 5 en 6 zijn slechts de eerste drie kolommen ingevuld.

XCIII.

Maleisch-Mënkabausche Woordenlijst. (HS. 596).

33 × 20¹/₂ c.M., 2 bl., Latijnsch schrift.

Bovenaan staat Menangkabau Selat, met welk laatste woord waarschijnlijk Riouw-Maleisch bedoeld is. Het woord is echter niet duidelijk geschreven.